

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด เรื่อง My house and home สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งหัวข้อดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ
 - 1.1 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
 - 1.2 คุณภาพผู้เรียน
 - 1.3 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง
2. การสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม
 - 2.1 ความหมายของชุดกิจกรรม
 - 2.2 แนวคิดและหลักการของชุดกิจกรรม
 - 2.3 ประเภทของชุดกิจกรรม
 - 2.4 องค์ประกอบของชุดกิจกรรม
 - 2.5 ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรม
 - 2.6 คุณค่าและประโยชน์ของชุดกิจกรรม
 - 2.7 การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม
3. ทักษะการอ่านและการอ่านเพื่อความเข้าใจ
 - 3.1 ความหมายของการอ่าน
 - 3.2 การอ่านเพื่อความเข้าใจ
 - 3.3 ระดับการอ่านเพื่อความเข้าใจ
 - 3.4 จุดมุ่งหมายในการอ่าน
 - 3.5 ประเภทของการอ่าน
 - 3.6 หลักการและขั้นตอนในการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ
 - 3.7 ทักษะที่สำคัญของการอ่านเพื่อความเข้าใจ
 - 3.8 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการอ่าน

4. วิธีสอนแบบเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด
 - 4.1 ความหมายของแผนที่ความคิด
 - 4.2 ความสำคัญและลักษณะของการสร้างแผนที่ความคิด
 - 4.3 ประโยชน์ของเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด
 - 4.4 รูปแบบการอ่านโดยใช้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด
 - 4.5 แนวการสอนอ่านโดยใช้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 220 – 229)

ในสังคมโลกปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้น และมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต

ภาษาต่างประเทศที่เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ซึ่งกำหนดให้เรียนตลอดหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ภาษาอังกฤษ ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น เช่น ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน จีน ญี่ปุ่น อาหรับ บาลี และภาษากลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน หรือภาษาอื่น ๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จะจัดทำรายวิชาและจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

1. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศ สื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ และศึกษาต่อ ในระดับที่สูงขึ้นรวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลก และสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1.1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร การใช้ภาษาต่างประเทศในการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็น ตีความ นำเสนอข้อมูล ความคิดรวบยอดและความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างเหมาะสม

1.2 ภาษาและวัฒนธรรม การใช้ภาษาต่างประเทศตามวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ความสัมพันธ์ ความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับวัฒนธรรมไทย และนำไปใช้อย่างเหมาะสม

1.3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น การใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

1.4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก การใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ชุมชน และสังคมโลก เป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ ประกอบอาชีพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

มาตรฐาน ต 1.2 มีทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ต 1.3 นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยการพูดและการเขียน

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

มาตรฐาน ต 2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้และเปิดโลกทัศน์ของตน

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต 4.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชนและสังคม

มาตรฐาน ต 4.2 ใช้ภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

2 คุณภาพผู้เรียน (หลังจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6)

2.1 ปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้อง และคำแนะนำที่ฟังและอ่าน อ่านออกเสียงประโยคข้อความ นิทาน และบทกลอนสั้น ๆ ถูกต้องตามหลักการอ่าน เลือก/ระบุประโยคและข้อความตรงตามความหมายของสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายที่อ่าน บอกใจความสำคัญ และตอบคำถามจากการฟังและอ่าน บทสนทนา นิทานง่าย ๆ และเรื่องเล่า

2.2 พูด/เขียนโต้ตอบในการสื่อสารระหว่างบุคคล ใช้คำสั่ง คำขอร้อง และให้คำแนะนำ พูด/เขียนแสดงความต้องการ ขอความช่วยเหลือ ตอบรับและปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์ง่าย ๆ พูดและเขียนเพื่อขอและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อน ครอบครัว และเรื่องใกล้ตัว พูด/เขียนแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ใกล้ตัว กิจกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งให้เหตุผลสั้น ๆ ประกอบ

2.3 พูด/เขียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อน และสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว เขียนภาพ แผนผัง แผนภูมิ และตารางแสดงข้อมูลต่าง ๆ ที่ฟังและอ่าน พูด/เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ใกล้ตัว

2.4 ใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง และกิริยาท่าทางอย่างสุภาพเหมาะสม ตามมารยาทสังคมและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเทศกาล/วันสำคัญ /งานฉลอง/ชีวิตความเป็นอยู่ของเจ้าของภาษา เข้าร่วมกิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรมตามความสนใจ

2.5 บอกความเหมือน/ ความแตกต่างระหว่างการออกเสียงประโยคชนิดต่างๆ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และการลำดับคำ ตามโครงสร้างประโยคของภาษาต่างประเทศและภาษาไทย เปรียบเทียบความเหมือน/ความแตกต่างระหว่างเทศกาล งานฉลองและประเพณีของเจ้าของภาษา กับของไทย

2.6 ค้นคว้า รวบรวมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นจากแหล่งการเรียนรู้ และนำเสนอด้วยการพูด/การเขียน

2.7 ใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและสถานศึกษา

2.8 ใช้ภาษาต่างประเทศในการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลต่างๆ

2.9 มีทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ (เน้นการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน) สื่อสารตาม หัวเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อม อาหาร เครื่องดื่ม เวลาว่างและนันทนาการ สุขภาพและสวัสดิการ การซื้อ-ขาย และลมฟ้าอากาศ ภายในวงคำศัพท์ประมาณ 1,050 – 1,200 คำ (คำศัพท์ที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม)

2.10 ใช้ประโยคเดี่ยวและประโยคผสม (Compound Sentences) สื่อความหมายตามบริบทต่างๆ

3. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางที่สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ซึ่งในที่นี้ผู้ศึกษากล่าวถึงสาระที่ 1 และมาตรฐาน ต 1.1 เท่านั้นที่นำไปใช้ในการจัดทำชุดกิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)
สาระที่ 1 มาตรฐาน ต 1.1

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.4	1. ปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้อง และคำแนะนำ (instructions) ง่ายๆ ที่ฟัง หรืออ่าน	คำสั่งและคำขอร้องที่ใช้ในห้องเรียน และคำแนะนำในการเล่น เกม การวาดภาพ หรือการทำอาหารและเครื่องดื่ม - คำสั่ง เช่น Look at the.../here/over there. / Say it again./ Read and draw./ Put a/an in/on/under a/an/ Don't go over there. etc. - คำขอร้อง เช่น Please take a queue./ Take a queue, please./ Can you help me, please? etc. - คำแนะนำ เช่น You should read everyday./Think before you speak./ คำศัพท์ที่ใช้ในการเล่น เกม Start./ My turn./ Your turn./ Roll the dice./ Count the number./ Finish./ คำบอกลำดับขั้นตอน First,... Second,... Then,... Finally,... etc.

ตาราง 1 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.4	2. อ่านออกเสียงคำ สะกดคำ อ่านกลุ่มคำ ประโยค ข้อความง่ายๆ และบทพูด เข้าจังหวะถูกต้องตาม หลักการอ่าน	คำ กลุ่มคำ ประโยค ข้อความ บทพูดเข้าจังหวะ และการสะกดคำการใช้พจนานุกรมหลักการอ่านออกเสียง เช่น - การออกเสียงพยัญชนะต้นคำและพยัญชนะท้ายคำ - การออกเสียงเน้นหนัก-เบา ในคำและกลุ่มคำ - การออกเสียงตามระดับเสียงสูง-ต่ำในประโยค
	3. เลือก/ระบุภาพ หรือ สัญลักษณ์ หรือเครื่องหมาย ตรงตามความหมายของ ประโยคและข้อความสั้นๆ ที่ฟัง หรืออ่าน	กลุ่มคำ ประโยคเดี่ยว สัญลักษณ์ เครื่องหมาย และความหมาย เกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อม อาหาร เครื่องดื่ม เวลาว่างและนันทนาการ สุขภาพและสวัสดิการ การซื้อ-ขาย และลมฟ้าอากาศ และเป็นวงคำศัพท์สะสมประมาณ 550-700 คำ (คำศัพท์ที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม)
	4. ตอบคำถามจากการฟัง และอ่านประโยค บทสนทนา และนิทานง่ายๆ	ประโยค บทสนทนา นิทานที่มีภาพประกอบ คำถามเกี่ยวกับใจความสำคัญของเรื่อง เช่น ใคร ทำอะไร ที่ไหน - Yes/No Question เช่น Is/Are/Can...? Yes,...is/are/can./ No,...isn't/aren't/can't. Do/Does/Can/Is/Are...? Yes/No... etc. - Wh-Question เช่น Who is/are...? He/She Is./They are...
ป.5	1. ปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้อง และ คำแนะนำ ง่ายๆ ที่ฟังและอ่าน	คำสั่งและคำขอร้องที่ใช้ในห้องเรียน ภาษาท่าทาง และคำแนะนำในการเล่นเกม การวาดภาพ หรือการทำอาหารและเครื่องดื่ม - คำสั่ง เช่น Look at the.../here/over there. / Say it again./ Read and draw./ Put a/an...in/on/under a/an.../etc.

ตาราง 1 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.5	1. ปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้อง และ คำแนะนำ ง่ายๆ ที่ฟังและอ่าน	<ul style="list-style-type: none"> - คำขอร้อง เช่น Please take a queue./ Take a queue, please./ Can/Could you help me, please? etc. - คำแนะนำ เช่น You should read everyday./ Think before you speak./ คำศัพท์ที่ใช้ในการเล่น เกม Start./ My turn./ Your turn./ Roll the dice./ Count the number./ Finish./ คำบอกลำดับขั้นตอน First,... Second,... Next,... Then,... Finally,... etc.
	2. อ่านออกเสียงประโยค ข้อความ และบทกลอนสั้นๆ ถูกต้องตามหลักการอ่าน	<p>ประโยค ข้อความ และบทกลอน การใช้พจนานุกรม หลักการอ่านออกเสียง เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การออกเสียงพยัญชนะต้นคำและพยัญชนะท้ายคำ - การออกเสียงเน้นหนัก-เบา ในคำและกลุ่มคำ - การออกเสียงตามระดับเสียงสูง-ต่ำ ในประโยค - การออกเสียงเชื่อมโยง (linking sound) ในข้อความ - การออกเสียงบทกลอนตามจังหวะ
ป.5	3. ระบุ/วาดภาพ สัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายตรงตาม ความหมายของประโยคและ ข้อความสั้นๆ ที่ฟัง หรืออ่าน	<p>กลุ่มคำ ประโยคผสม ข้อความ สัญลักษณ์ เครื่องหมาย และความหมายเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อม อาหาร เครื่องดื่ม เวลาว่าง และนันทนาการ สุขภาพและสวัสดิการ การซื้อ-ขาย และลมฟ้าอากาศ และเป็นวงคำศัพท์สะสมประมาณ 750-950 คำ (คำศัพท์ที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม)</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.5	4. บอกใจความสำคัญและตอบคำถามจากการฟังและอ่านบทสนทนา และนิทานง่ายๆ หรือ เรื่องสั้นๆ	<p>ประโยค บทสนทนา นิทาน หรือเรื่องสั้นๆ</p> <p>คำถามเกี่ยวกับใจความสำคัญของเรื่อง เช่น ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร</p> <p>- Yes/No Question เช่น Is/Are/Can...?</p> <p>Yes,...is/are/can./ No,...isn't/aren't/can't.</p> <p>Do/Does/Can/Is/Are...? Yes/No... etc.</p>
ป.6	1. ปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้องและ คำแนะนำที่ฟังและอ่าน	<p>คำสั่ง คำขอร้อง ภาษาท่าทาง และคำแนะนำในการเล่นเกม การวาดภาพ การทำอาหารและเครื่องดื่ม และการประดิษฐ์</p> <p>- คำสั่ง เช่น Look at the.../here/over there./ Say it again./ Read and draw./ Put a/an...in/on/under a/an.../ etc.</p> <p>- คำขอร้อง เช่น Please look up the meaning in a dictionary./ Look up the meaning in a dictionary, please./ Can/Could you help me, please? etc.</p> <p>- คำแนะนำ เช่น You should read everyday./ Think before you speak./ คำศัพท์ที่ใช้ในการเล่น เกม Start./ My turn./ Your turn./ Roll the dice./ Finish etc.</p>
	2. อ่านออกเสียงข้อความ นิทานและบทกลอนสั้นๆ ถูกต้องตาม หลักการอ่าน	<p>ข้อความ นิทาน และบทกลอน</p> <p>การใช้พจนานุกรม หลักการอ่านออกเสียง เช่น</p> <p>- การออกเสียงพยัญชนะต้นคำและท้ายคำ</p> <p>- การออกเสียงเน้นหนัก-เบา ในคำและกลุ่มคำ</p> <p>- การออกเสียงตามระดับเสียงสูง-ต่ำในประโยค</p> <p>- การออกเสียงเชื่อมโยงในข้อความ</p> <p>- การออกเสียงบทกลอนตามจังหวะ</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ป.6	3. เลือกรูปประโยค หรือข้อความสั้นๆ ตรงตาม ภาพ สัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายที่อ่าน	ประโยค หรือข้อความ สัญลักษณ์ เครื่องหมาย และความหมายเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อม อาหาร เครื่องดื่ม เวลาว่างและนันทนาการ สุขภาพและสวัสดิการ การซื้อ-ขาย และลมฟ้าอากาศ และเป็นวงคำศัพท์สะสมประมาณ 1,050-1200 คำ (คำศัพท์ที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม)
	4. บอกใจความสำคัญและ ตอบคำถามจากการฟังและ อ่านบทสนทนา นิทานง่ายๆ และเรื่องเล่า	ประโยค บทสนทนา นิทาน หรือเรื่องเล่า คำถามเกี่ยวกับใจความสำคัญของเรื่อง เช่น ใครทำ อะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม - Yes/No Question เช่น Is/Are/Can...? Yes,...is/are/can./ No,...isn't/aren't/can't. Do/Does/Can/Is/Are...? Yes/No... etc. - Wh-Question เช่น What...?/Where...? It is .../They are... - Or-Question เช่น Is this/it a/an...or a/an...? It is a/an...

ตาราง 2 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ)
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จำนวนหน่วยการเรียนรู้ 10 หน่วย เวลา 120 ชั่วโมง		
หน่วย การเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้ /หน่วยย่อยการเรียนรู้	เวลา
1	Me and My Family - Ask and answer about the family - คำคำทับญาคี	12
2	My House and Home - A room in the house - A person at home - Daily life - Our housework	12
3	Life at School - Rules at the school - Yes , No questions - รูปประโยค This is/That is	12
4	My Food and Health - My favorite food - It is food or drink ? - Fruits or Vegetables	12
5	My Town - The job vocabulary - This is our town	12

ตาราง 2 (ต่อ)

จำนวนหน่วยการเรียนรู้ 10 หน่วย		
เวลา 120 ชั่วโมง		
หน่วย การเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้ / หน่วยย่อยการเรียนรู้	เวลา
6	Animals around Us - Our animals pictures - Could you take me home, please ? - What am I ?	12
7	Seasons - Our weathers cards - What season is it ? - What is the weather like today ?	12
8	Our Free Time - What's your favorite.....? - It's time to play - What's your hobby?	12
9	Gift & Wishes - A shop book - Going shopping - A price book	12
10	Culture - Thai Cultures - Western Culture - Christmas Day	12
Total		120

การสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม

1. ความหมายของชุดกิจกรรม

ได้มีนักการศึกษาทั้งของไทยและต่างประเทศให้ความหมายของชุดกิจกรรม ไว้หลายประการ ดังนี้

ชัยยงค์ พรมวงศ์ (2532, หน้า 114) ให้ความหมายของชุดกิจกรรมว่า เป็นระบบการนำสื่อประสมที่ได้จากกระบวนการผลิต และการทำสื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาของแต่ละหน่วยมาช่วยในการเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

สุพิน บัญชูวงศ์ (2538, หน้า 57) ให้ความหมายของชุดกิจกรรมว่า เป็นระบบการนำสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอนแต่ละหน่วยมาใช้ อันประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย เนื้อหา และวัสดุอุปกรณ์ทั้งหลาย ตลอดจนกิจกรรมต่างๆที่รวบรวมไว้เป็นระเบียบในกล่องการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากประสบการณ์นี้ดียิ่งขึ้น

บัญญัติ ชำนาญกิจ (2540, หน้า 179) ให้ความหมายของชุดกิจกรรมว่า เป็นระบบนำสื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอนแต่ละหน่วยมาใช้ ประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย เนื้อหา และวัสดุอุปกรณ์ทั้งหลายตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ที่รวมกันไว้อย่างเป็นระเบียบในกล่องการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2542, หน้า 91) ให้ความหมายชุดกิจกรรมว่า เป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งซึ่งเป็นสื่อประสม (Multi media) ที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ตามหัวข้อเนื้อหาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วยที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้รับ สามารถช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างมีประสิทธิภาพและช่วยให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจพร้อมที่จะสอนสูงขึ้น

เพ็ญศรี สร้อยเพชร (2542, หน้า 3) ให้ความหมายของชุดกิจกรรมว่า เป็นระบบการผลิตและการนำสื่อประสมที่สอดคล้องกับวิชา หน่วยการสอนและหัวเรื่องมาช่วยในการเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดไว้ในซองหรือกล่องอย่างเป็นหมวดหมู่

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545, หน้า 51) ให้ความหมายของชุดกิจกรรมว่า เป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งที่เป็นลักษณะของสื่อประสม เป็นการนำสื่อตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปร่วมกัน โดยจัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ตามหัวข้อเนื้อหาและประสบการณ์ ของแต่ละหน่วยที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จัดเป็นชุดบรรจุในกล่อง ซองหรือกระเป๋า

ฮุสตัน และคณะ (Houston and others, 1972, pp.10-12) ให้ความหมายของชุดกิจกรรมว่า ชุดกิจกรรมหมายถึง ชุดประสบการณ์ที่จัดไว้อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด

ดวน (Duan, 1973, p.169) ให้ความหมายของชุดกิจกรรมว่า ชุดกิจกรรมเป็นชุดของวัสดุทางการเรียนซึ่งรวบรวมไว้อย่างเป็นระเบียบ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย

กู๊ด (Good, 1973, p.306) ให้ความหมายของชุดกิจกรรมว่า เป็นโปรแกรมทางการสอนทุกอย่างที่จัดไว้โดยเฉพาะมีวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอน การเรียน คู่มือครู เนื้อหา แบบทดสอบ ข้อมูลที่บอกความเที่ยงตรง และมีการกำหนดความมุ่งหมายของการเรียนไว้ครบถ้วน ครูเป็นผู้จัดให้นักเรียนแต่ละคนได้ศึกษาโดยครูเป็นผู้แนะนำ

แคปเฟอร์และแคปเฟอร์ (Kapfer and Kapfer, 1972, pp. 3- 10) ให้ความหมายของชุดกิจกรรมว่า ชุดกิจกรรมเป็นรูปแบบการสื่อสารระหว่างครูและนักเรียนให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมที่เป็นผลการเรียนรู้และรวบรวมเนื้อหาเข้ามาประกอบเป็นชุดกิจกรรม

จากความหมายของชุดกิจกรรมที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมเป็นการนำสื่อประสมหลายชนิดที่สอดคล้องกับเนื้อหาเดียวกันของแต่ละหน่วยมาจัดทำเป็นระบบที่สมบูรณ์เพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ตามความมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวคิดและหลักการของชุดกิจกรรม

ชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีคุณค่าเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพทางการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ในการสร้างชุดกิจกรรมได้มีผู้กล่าวถึงแนวคิดและหลักการพื้นฐานของชุดกิจกรรมไว้ดังนี้

ชัชยงค์ พรหมวงศ์ (2532, หน้า 115-116) ได้กล่าวถึงแนวคิดที่จะนำไปสู่การสร้างชุดกิจกรรมไว้ 5 ประการดังนี้

1. การประยุกต์ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล ในการจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงความต้องการ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะคนเรามีความแตกต่างกันในความสามารถ สติปัญญา ความต้องการ ความสนใจ ร่างกาย อารมณ์ สังคม ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนตามระดับสติปัญญา ความสามารถ และความสนใจ โดยมีครูผู้สอนแนะนำช่วยเหลือตามความเหมาะสม

2. ความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนไปจากเดิม จากการเรียนรู้ที่ยึดครูเป็นแหล่งเรียนรู้หลักมาเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเรียนเอง โดยใช้แหล่งเรียนรู้จากสื่อการสอนและวิธีการต่างๆ ในการนำสื่อมาใช้จะต้องจัดให้ตรงกับเนื้อหาและประสบการณ์ตามหน่วยการสอนของวิชานั้นๆ โดยจัดรูปของชุดกิจกรรมทำให้ผู้สอนใช้เวลาน้อยลง

3. การใช้สื่อการสอนได้เปลี่ยนแปลงขยายตัวออกไป ปัจจุบันการใช้สื่อได้ครอบคลุมไปถึงวัสดุสิ้นเปลือง เครื่องมือต่างๆรวมทั้งกระบวนการและกิจกรรมต่างๆที่ปรับเปลี่ยน รูปแบบการใช้สื่อเพื่อช่วยครูสอน มาเป็นเพื่อช่วยผู้เรียนเรียนโดยอยู่ในรูปของชุดกิจกรรม

4. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับสภาพแวดล้อม โดยการจัดกระบวนการการเรียนรู้มีการนำเอากระบวนการกลุ่มมาใช้ในการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนเดิมครูเป็นผู้นำ ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นการตัดสินใจขึ้นอยู่กับครูผู้สอน ความสัมพันธ์ระหว่างกันมีน้อย เพราะครูจะไม่ให้ผู้เรียนคุยกันการเรียนจะอยู่เพียงในห้องเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นการนำเอากระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้จึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันและเชื่อฟังหรือเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น

5. การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ได้นำหลักจิตวิทยาการเรียนรู้มาใช้ในการจัดสภาพการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมด้วยตนเองและรู้ผลการทำกิจกรรมของตนว่าถูกหรือผิดอย่างไร มีการเสริมแรงที่ทำให้ผู้เรียนภูมิใจเมื่อผู้เรียนปฏิบัติได้ถูกต้อง การเรียนรู้เรียนรู้ไปที่ละขั้นตามความเหมาะสมและความสนใจ

ธีระชัย ปุณณโชติ (2532, หน้า 17-18) ได้กล่าวถึงการนำแนวคิดและหลักการมาใช้ในการผลิตชุดกิจกรรมไว้ 5 ประการดังนี้

1. การสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยคำนึงถึงบุคคลว่ามีความแตกต่างกันทั้งในด้านความสามารถ สติปัญญา ความต้องการ ความสนใจ อารมณ์ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนความแตกต่างของแต่ละบุคคล โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการใช้แหล่งความรู้จากสื่อการสอนต่างๆแทนครูผู้สอน

3. การจัดการเรียนการสอนต้องใช้สื่ออุปกรณ์มากขึ้น โดยจัดสื่ออุปกรณ์ไว้เป็นชุดๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถหยิบใช้ได้ด้วยตนเอง

4. การจัดการเรียนการสอนใช้หลักการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) เพื่อให้ครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียนมีความสัมพันธ์กันมากขึ้นในการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน

5. การจัดการเรียนการสอนควรนำหลักจิตวิทยาการเรียนรู้มาใช้เพื่อให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตนเองที่ละขั้นตอนตามความสามารถและสามารถตรวจสอบผลการเรียนของตนได้ทันที ตลอดจนเพิ่มการเสริมแรงให้กับผู้เรียนได้ภูมิใจ

บุญเกื้อ คอระหาเวช (2542, หน้า 92) กล่าวถึงแนวคิดและหลักการของการสร้างชุดกิจกรรมไว้ 5 ประการดังนี้

1. จัดการเรียนรู้การสอนตามทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียน ตามระดับความสามารถ สติปัญญา และความสนใจโดยมีครูคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ
2. จัดการเรียนรู้การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ด้วยสื่อและวิธีการต่างๆ ที่ตรงกับเนื้อหาและประสบการณ์ของวิชานั้นๆ
3. จัดการเรียนรู้การสอนที่นำสื่อหลายๆอย่างมาจัดผสมผสานกันให้เป็นระบบอย่างเหมาะสมเพื่อใช้เป็นแหล่งความรู้สำหรับผู้เรียนแทนตัวครู ในการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง
4. จัดการเรียนรู้การสอนโดยการนำกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมร่วมกัน
5. จัดการเรียนรู้การสอนให้มีสภาพและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้โดยใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วยตนเองและทราบผลการตัดสินใจในการทำงาน การเสริมแรงบวกที่ทำให้ผู้เรียนภูมิใจสามารถทำพฤติกรรมซ้ำอีกและเรียนรู้ไปที่ละขั้นตอนตามความเหมาะสมและความสนใจ

จากแนวคิดของนักการศึกษาข้างต้นจะเห็นว่าจะมีความสอดคล้องกันในการสร้างชุดกิจกรรมที่นำมาใช้เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพนั้นควรยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยตนเองยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้เรียนรู้ตามความสามารถความสนใจ ตามทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคลใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เพื่อให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมร่วมกันและนำระบบสื่อมาใช้ที่เหมาะสม ดังนั้นชุดกิจกรรมจึงเป็นนวัตกรรมที่มีคุณภาพเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้

3. ประเภทของชุดกิจกรรม

การจัดประเภทของชุดกิจกรรมจะจัดตามลักษณะของกาใช้งาน บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้จัดประเภทของชุดกิจกรรมออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523, หน้า 118) แบ่งชุดกิจกรรมออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ชุดกิจกรรมประกอบคำบรรยาย เป็นชุดกิจกรรมสำหรับครูใช้ประกอบคำบรรยายกับผู้เรียนเป็นกลุ่มใหญ่หรือทั้งชั้น ประกอบไปด้วย คู่มือครู เนื้อหา สื่อการเรียนการสอน แบบฝึกเสริมทักษะ แบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียน ผู้สอนต้องวางแผนในการผลิตอย่างเป็นระบบข้อมูลต่างๆในชุดกิจกรรมต้องชัดเจนพอที่ให้ผู้สอนอื่นนำไปใช้ประกอบการสอนได้

2. ชุติกิจกรรมสำหรับกิจกรรมกลุ่ม เป็นชุตกิจกรรมสำหรับให้ผู้เรียนเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆประมาณ 5-7 คน โดยการแบ่งเนื้อหาของเรื่องออกเป็นตอนย่อยๆ 3-5 ตอน ลักษณะเนื้อหาที่เหมาะสมกับวิธีสอนแบบนี้ไม่จำเป็นต้องเรียนตามลำดับก่อนหลัง และผลิตชุตกิจกรรมแต่ละตอนแยกไว้ จัดสื่อให้เพียงพอบรรจุไว้ในชุตกิจกรรมแต่ละชุต

3. ชุติกิจกรรมแบบรายบุคคลหรือชุตกิจกรรมตามเอกัตภาพ เป็นชุตกิจกรรมสำหรับผู้เรียนใช้เรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ตามความสามารถและความสนใจจะเรียนที่โรงเรียนหรือที่บ้านก็ได้ส่วนมากมุ่งให้ผู้เรียนทำความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนเพิ่มเติมและสามารถประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง

4. ชุติกิจกรรมทางไกล เป็นชุตกิจกรรมที่ผู้สอนและผู้เรียนอยู่ต่างถิ่นต่างเวลาที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเองโดยไม่ต้องเข้าเรียนในชั้นเรียน ประกอบด้วยสื่อประสม สิ่งพิมพ์ รายการวิทยุ โทรทัศน์ และการสอนเสริมตามศูนย์บริการทางการศึกษาเช่น ชุตกิจกรรมทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2542, หน้า 94-95) ธีรชัย ปุรณโชติ (2532, หน้า 4-19) แบ่งประเภทของชุตกิจกรรมออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ชุติกิจกรรมประกอบคำบรรยาย เป็นชุตกิจกรรมที่ผลิตขึ้นสำหรับครูผู้สอนใช้ประกอบการบรรยายกับผู้เรียนเป็นกลุ่มใหญ่ให้รู้และเข้าใจในเวลาเดียวกัน มุ่งนำเสนอเนื้อหาที่ประกอบด้วยสื่อการสอนหลายชนิด เช่น รูปภาพ แผนภูมิ แผ่นโปรงใส สไลด์เทปบันทึกเสียง ชุตกิจกรรมชนิดนี้บางคนเรียกว่า ชุตกิจกรรมสำหรับครู

2. ชุติกิจกรรมแบบกิจกรรมกลุ่ม เป็นชุตกิจกรรมสำหรับให้ผู้เรียนเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ โดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละประมาณ 5-7 คน หรือเป็นศูนย์แล้วให้ผู้เรียนหมุนเวียนกันทำกิจกรรม มีเนื้อหาและกิจกรรมในแต่ละศูนย์แตกต่างกันโดยจัดชุตการสอนบรรจุไว้เป็นชุตๆ ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสทำงานร่วมกัน

3. ชุติกิจกรรมรายบุคคล หรือชุตกิจกรรมตามเอกัตภาพ เป็นชุตกิจกรรมสำหรับให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ตามความสามารถและความสนใจของตนเอง อาจเรียนที่โรงเรียนหรือที่บ้านก็ได้และผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนได้ด้วยตนเอง

จากการจัดจำแนกประเภทของชุตกิจกรรมของนักการศึกษาที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่าประเภทของชุตกิจกรรมแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ ชุตกิจกรรมประกอบคำบรรยาย ชุตกิจกรรมแบบกิจกรรมกลุ่ม ชุตกิจกรรมแบบรายบุคคล ชุตกิจกรรมทางไกล

4. องค์ประกอบของชุดกิจกรรม

การสร้างชุดกิจกรรมเป็นการนำสื่อหลายๆชนิดมาจัดอย่างเป็นระบบและมีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาเพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้ โดยมีนักการศึกษาได้กำหนดส่วนประกอบชุดกิจกรรมไว้ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2537, หน้า 95-96) กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดกิจกรรมที่สำคัญ 4 ด้าน ดังนี้

1. คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม ก่อนใช้ชุดกิจกรรมผู้ใช้ต้องศึกษาและปฏิบัติตามให้เข้าใจ เพื่อให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยแผนการสอนซึ่งเป็นสิ่งที่ครูต้องเตรียมก่อนสอน บทบาทของผู้เรียนและการจัดชั้นเรียน

2. บัตรงาน เป็นบัตรที่มีคำสั่งให้ผู้เรียนปฏิบัติอะไรบางอย่าง โดยกำหนดกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนของการเรียน

3. แบบทดสอบความก้าวหน้าของผู้เรียน เป็นแบบทดสอบที่ใช้สำหรับตรวจสอบว่า หลังจากการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่

4. สื่อการเรียนต่างๆ เป็นสื่อสำหรับให้ผู้เรียนได้ศึกษามีหลายชนิดประกอบกันเป็นประเภทสิ่งพิมพ์ เช่น บทความ เนื้อหาเฉพาะเรื่อง จุลสาร หรือประเภทโสตทัศนูปกรณ์ เช่น รูปภาพ แผนภูมิต่างๆ เทปบันทึกเสียง फिल्मสตริป สไลด์ หรือของจริง

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532, หน้า 116-117) และบุญเกิด ควรหาเวช (2530, หน้า 71) ได้กำหนดส่วนประกอบของชุดกิจกรรมดังนี้

1. คู่มือครู เป็นคู่มือครูและแผนการสอนสำหรับผู้สอนหรือผู้เรียนตามชนิดของชุดกิจกรรม ภายในคู่มือครูมีการชี้แจงวิธีการใช้ชุดกิจกรรมอย่างละเอียดจะทำได้เป็นเล่มหรือแผ่นพับก็ได้

2. บัตรคำสั่ง เป็นส่วนที่บอกให้ผู้เรียนดำเนินการหรือประกอบกิจกรรมแต่ละอย่างตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ บัตรคำสั่งจะอยู่ในชุดกิจกรรมแบบกลุ่มและรายบุคคล ประกอบด้วย

1. คำอธิบายในเรื่องที่จะปรึกษา
2. คำสั่งให้ผู้เรียนดำเนินการกิจกรรม
3. การสรุปบทเรียน

บัตรคำสั่งมักนิยมใช้กระดาษแข็งตัดเป็นบัตรขนาด 6 นิ้ว คูณ 8 นิ้ว

3. เนื้อหาสาระและสื่อ จะบรรจุไว้ในรูปของสื่อการเรียนการสอนต่างๆประกอบด้วย บทเรียนโปรแกรม สไลด์ เทปบันทึกเสียง फिल्मสตริป แผ่นโปร่งใส กราฟฟิก หุ่นจำลอง ของ

ตัวอย่าง รูปภาพ ผู้เรียนจะศึกษาจากสื่อการสอนต่างๆที่บรรจุอยู่ในชุดกิจกรรมตามที่บัตรกำหนดไว้

4. แบบประเมินผล ผู้เรียนจะประเมินความรู้ด้วยตนเองก่อนหรือหลังเรียนแบบประเมินผลที่อยู่ในชุดกิจกรรมอาจจะเป็นแบบฝึกหัดให้เติมคำในช่องว่าง เลือกคำตอบที่ถูกต้อง จับคู่ คูณผลจากการทดลองหรือให้ทำกิจกรรม

ส่วนประกอบดังกล่าวข้างต้นจะบรรจุอยู่ในกล่องหรือซอง จัดเอาไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกต่อการหยิบใช้ นิยมแยกออกเป็นส่วนๆดังนี้

1. กล่อง
2. สื่อการสอนและบัตรบอกชนิดของสื่อการสอนเรียงตามลำดับการใช้
3. บัตรที่การสอน ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้
 1. รายละเอียดเกี่ยวกับวิชาและหน่วยการสอน
 2. รายละเอียดเกี่ยวกับผู้สอน
 3. เวลา จำนวนชั่วโมง
 4. วัตถุประสงค์ทั่วไป
 5. วัตถุประสงค์เฉพาะ
 6. เนื้อหาวิชาและประสบการณ์
 7. กิจกรรมและสื่อการสอนประกอบวิธี
 8. การประเมินผล วัดผล การทดสอบก่อนและหลังเรียน

4. อุปกรณ์อื่นๆ

จากการศึกษาส่วนประกอบของชุดกิจกรรมพอสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมมีองค์ประกอบหลักๆ คือ คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม เนื้อหา สื่ออุปกรณ์ กิจกรรมการเรียนและการประเมินผล

5. ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรม

ชุดกิจกรรมจัดว่าเป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีความเหมาะสมที่นำไปใช้ในการสอนได้เป็นอย่างดี เพราะชุดกิจกรรมสามารถช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และยังช่วยอำนวยความสะดวกให้กับครูผู้สอน การสร้างชุดกิจกรรมดังกล่าวมีนักการศึกษาได้กำหนดขั้นตอนในการสร้างชุดกิจกรรมดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523, หน้า 117-119) ได้กำหนดขั้นตอนในการสร้างชุดกิจกรรมไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. กำหนดหมวดหมู่ เนื้อหาวิชา และประสบการณ์ จะกำหนดเป็นหมวดวิชาหรือเป็นสหวิทยาการตามความเหมาะสม

2. กำหนดหน่วยการสอน โดยการแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วยการสอนเพื่อให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนได้ในสัปดาห์

3. กำหนดหัวเรื่อง ผู้สอนต้องกำหนดหัวเรื่องต่างๆที่จะสอนว่า ในการสอนแต่ละครั้งจะจัดประสบการณ์ใดบ้างให้กับผู้เรียน

4. กำหนดมโนทัศน์และหลักการ ในการกำหนดมโนทัศน์ และหลักการจะต้องสอดคล้องกับหน่วยการสอนและหัวเรื่อง สรุปแนวคิด สาระและหลักการที่สำคัญไว้เพื่อเป็นแนวทางในการนำเสนอเนื้อหาที่จะสอนให้สอดคล้องกัน

5. กำหนดวัตถุประสงค์ ในการสร้างชุดกิจกรรมควรกำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับหัวเรื่อง โดยเขียนวัตถุประสงค์ทั่วไปก่อนแล้วจึงเขียนเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่มีเงื่อนไขและเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไว้ทุกครั้ง

6. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ควรให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพราะกิจกรรมที่ผู้เรียนจะต้องประกอบกิจกรรมนั้นต้องทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

7. กำหนดแบบประเมิน ควรจะประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้โดยใช้แบบทดสอบและการใช้วิธีพิจารณาแบบอิงเกณฑ์ เพื่อผู้สอนจะได้ทราบว่าหลังกิจกรรมการเรียนการสอนแล้วผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

8. เลือกและผลิตสื่อการสอน ในการสร้างชุดกิจกรรมวัสดุ อุปกรณ์วิธีการต่างๆที่ครูใช้ถือว่าเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้นเมื่อผลิตสื่อแต่ละหัวเรื่องแล้วควรจัดให้เป็นหมวดหมู่ในกล่องหรือซองที่เตรียมไว้ก่อนนำไปทดสอบหาประสิทธิภาพ

9. ทดสอบประสิทธิภาพชุดกิจกรรมหลังการสร้างชุดกิจกรรมเสร็จแล้วควรนำชุดกิจกรรมไปหาประสิทธิภาพและต้องกำหนดเกณฑ์ตามหลักการที่กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้

10. การใช้ชุดกิจกรรม เมื่อนำชุดกิจกรรมไปหาค่าประสิทธิภาพแล้วปรับปรุงแก้ไขได้ ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ผู้สอนก็นำไปสอนผู้เรียนได้ตามวัตถุประสงค์ของการใช้ และสามารถใช้ได้ทุกระดับ โดยที่ขั้นตอนการใช้ดังนี้

1. ขั้นทดสอบก่อนเรียน เป็นการตรวจสอบความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียนในเรื่องที่จะเรียนก่อน

2. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ผู้สอนควรนำสู่บทเรียนเพื่อเป็นการเตรียมตัวผู้เรียนก่อนเรียนทั้งเป็นการแนะนำวิธีการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมในกรณีนี้ที่ผู้เรียนยังไม่เคยเรียนโดยวิธีนี้

3. ขั้นประกอบกิจกรรม ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมด้วยตนเองเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีโดยคำสั่งที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติต้องชัดเจนและเข้าใจง่าย

4. ขั้นสรุปผลการสอน เมื่อผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมที่กำหนดเรียบร้อยแล้วผู้สอนควรสรุปผลที่ผู้เรียนได้เรียนแล้ว

5. ทดสอบหลังเรียน เพื่อให้ทราบว่าหลังจากที่ได้เรียนแล้วเกิดการเรียนรู้ในเรื่องหรือไม่ และผู้เรียนมีพัฒนาการขึ้นเพียงไร

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545, หน้า 53-54) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการผลิตชุดกิจกรรมไว้ 11 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กำหนดเรื่องเพื่อทำชุดกิจกรรมอาจกำหนดเรื่องตามในหลักสูตรหรือกำหนดเรื่องใหม่ก็ได้

2. กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ อาจกำหนดเป็นวิชาหรือแบบสหวิทยาการได้ตามความเหมาะสม

3. จัดเป็นหน่วยการสอน การแบ่งหน่วยการสอนจะแบ่งออกเป็นกี่หน่วยก็ได้ในหน่วยหนึ่งๆ จะใช้เวลาเท่าใดควรพิจารณาให้เหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของผู้เรียน

4. กำหนดหัวข้อเรื่อง จัดแบ่งหน่วยการสอนเป็นหัวข้อย่อยๆ เพื่อให้สะดวกต่อการเรียนรู้ แต่ละหน่วยควรประกอบด้วยหัวข้อย่อย หรือประสบการณ์ในการเรียนรู้

5. กำหนดความคิดรวบยอดหรือหลักการ ต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าจะให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดหรือสามารถสรุปหลักแนวคิดอะไร รวมไปถึงการจัดกิจกรรมเนื้อหาสาระและสื่อประกอบด้วย

6. กำหนดจุดประสงค์การสอน หมายถึง การกำหนดจุดประสงค์ทั่วไปและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมโดยกำหนดเกณฑ์การตัดสินผลสัมฤทธิ์ให้ชัดเจน

7. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องกำหนดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมซึ่งเป็นแนวทางในการเลือกและผลิตสื่อการสอน ตลอดจนกิจกรรมทุกอย่างที่ผู้เรียนปฏิบัติ เช่น การอ่าน การทำกิจกรรมตามบัตรคำสั่ง การตอบคำถาม การเล่นเกม การแสดงความคิดเห็น การทดสอบ

8. กำหนดแบบประเมินผล การกำหนดแบบประเมินต้องออกแบบประเมินให้ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมแบบอิงเกณฑ์เพื่อให้ทราบว่าหลังจากผ่านกิจกรรมแล้วผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใด

9. เลือกและผลิตสื่อการสอน เมื่อทำการผลิตสื่อแล้วในแต่ละหัวเรื่องควรแยกสื่อออกเป็นหมวดหมู่ใส่กล่องหรือแฟ้มที่เตรียมไว้ ก่อนนำไปหาประสิทธิภาพ โดยรูปแบบของชุดกิจกรรมที่ดีควรมีขนาดมาตรฐานเพื่อความสะดวกในการใช้และการเก็บรักษา

10. สร้างข้อสอบก่อนเรียนและหลังเรียนพร้อมเฉลย ข้อทดสอบต้องครอบคลุมเนื้อหาและกิจกรรมที่กำหนดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และมีจำนวนข้อไม่มากเกินไป

11. หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม ควรนำชุดกิจกรรมไปหาค่าประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้จริง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องครอบคลุมและตรงตามเนื้อหา

สรุปได้ว่า ในการสร้างชุดกิจกรรมนั้น ควรสร้างให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน ให้มีองค์ประกอบของชุดกิจกรรมครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ และต้องนำชุดกิจกรรมไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริงต่อไป

6. คุณค่าและประโยชน์ของชุดกิจกรรม

ชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีคุณค่าที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในการนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดี มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ของชุดกิจกรรมไว้ดังนี้

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2543, หน้า 110-111) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล ผู้เรียนเรียนได้ตามความสามารถ ความสนใจ ตามเวลาและโอกาสที่เหมาะสม

2. ช่วยจัดปัญหาการขาดแคลนครู

3. ช่วยในการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพราะผู้เรียนสามารถนำชุดกิจกรรมไปใช้ได้ในทุกสถานที่และทุกเวลา

4. ช่วยลดภาระและช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้กับครู

5. เป็นประโยชน์ในการสอนแบบศูนย์การเรียน

6. ช่วยให้ครูวัดผลผู้เรียนได้ตามจุดมุ่งหมาย

7. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ฝึกตัดสินใจ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

8. ช่วยฝึกให้ผู้เรียนจำนวนมากได้รับความรู้แนวเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

9. ช่วยฝึกให้ผู้เรียนรู้จักเคารพ นับถือ ความคิดเห็นของผู้อื่น

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545, หน้า 57-58) ได้กล่าวถึงข้อดีของชุดกิจกรรมที่มีต่อการเรียนการสอนดังนี้

1. ส่งเสริมการเรียนรู้เป็นรายบุคคล โดยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความสามารถ ความสนใจ ตามเวลา และโอกาสที่เหมาะสม
 2. แก้ปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน เพราะชุดกิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และต้องการความช่วยเหลือจากครูผู้สอนไม่มากนัก
 3. ส่งเสริมการจัดการศึกษาออกโรงเรียนและการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพราะผู้เรียนสามารถนำชุดกิจกรรมไปเรียนรู้ได้ในทุกสถานที่ และทุกเวลาไม่จำกัดชั้นเรียน
 4. สร้างความมั่นใจและลดภาระของผู้สอน เพราะการผลิตชุดกิจกรรมเตรียมไว้ครบจำนวนหน่วยการเรียนรู้ และจัดไว้เป็นหมวดหมู่ทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้ทันที
 5. ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง มีโอกาสฝึกการตัดสินใจและทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม
 6. ช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้รับความรู้แนวเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ
- เพ็ญศรี สร้อยเพชร (2542, หน้า 6) ได้กล่าวถึงคุณค่าของชุดกิจกรรมที่มีต่อการเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ในการเรียนการสอนดังนี้
1. ช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ที่สลับซับซ้อนและมีคุณลักษณะเป็นนามธรรมสูง ที่ผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดด้วยการบรรยายได้ดี
 2. ทำให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะผู้ผลิตชุดกิจกรรมคือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น
 3. ช่วยให้นักเรียนได้ความรู้ในแนวเดียวกันไม่ว่าครูคนใด
 4. ช่วยเร้าความสนใจของนักเรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษา เพราะชุดกิจกรรมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนของตนเอง
 5. ช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจแก่ผู้สอน เพราะชุดกิจกรรมผลิตไว้เป็นหมวดหมู่สามารถหยิบใช้ได้ทันที โดยเฉพาะผู้สอนที่ไม่ค่อยมีเวลาในการเตรียมการสอนล่วงหน้า
 6. แก้ปัญหาในโรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้น
 7. ใช้ได้ทุกระดับการศึกษา
- จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณค่า และประโยชน์ของชุดกิจกรรมจากนักการศึกษาหลายๆท่านดังกล่าว พอสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมที่มีคุณค่าทางการศึกษาที่นำไปใช้ในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีประโยชน์ต่อครูผู้สอนที่ช่วยอำนวยความสะดวกและมีความพร้อมในการสอนอย่างมั่นใจ ครูผู้สอนอื่นสามารถนำไปสอนแทนได้ และยังช่วยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองตามความสามารถและความสนใจ

7. การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม

ชุดกิจกรรมเมื่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วก่อนนำไปใช้ภาคสนาม ต้องหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมก่อน เพื่อเป็นการประกันคุณภาพของชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้น ว่าอยู่ในระดับที่สามารถนำไปใช้สอนจริงได้หรือไม่ โดย ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523, หน้า 490-491) ได้อธิบายว่าการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมตรงกับภาษาอังกฤษว่า “development testing” หมายถึงการนำชุดการสอนไปใช้ (try out) แล้วปรับปรุงก่อนนำไปสอนจริง (trial run) นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขเสร็จแล้วจึงดำเนินการผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก

ในการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมจะต้องกำหนดเกณฑ์ของประสิทธิภาพไว้ เพื่อให้ชุดกิจกรรมมีคุณภาพ ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหวังว่าผู้เรียนจะเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนให้บรรลุผล ดังนั้นการกำหนดเกณฑ์จึงต้องคำนึงถึงต้องคำนึงถึงกระบวนการ และผลลัพธ์ โดยกำหนดตัวเลขเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยมีค่าเป็น E_1/E_2

E_1 คือ ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ คิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการปฏิบัติกิจกรรม

E_2 คือ ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (ผู้เรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปหลังเรียนและคิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกหัดหลังการเรียน)

การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมปกติมักตั้งไว้ 80/80 หรือ 90/90 ในการทดลองหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นการทดลองแบบเดี่ยว (1:1) โดยนำชุดกิจกรรมไปทดลองกับเด็ก 1-3 คน ที่มีความสามารถคละกันคือ เก่ง ปานกลาง และอ่อน ในการทดลองแต่ละครั้งต้องปรับปรุงสื่อการสอนให้ดีขึ้น
2. ขั้นการทดลองแบบกลุ่ม (1:10) นำชุดการสอนที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองกับเด็ก 6-10 คน ที่มีความสามารถคละกัน แล้วทำการปรับปรุงให้ดีขึ้น
3. ขั้นการทดลองภาคสนาม (1:100) นำชุดกิจกรรมไปทดลองใช้ในชั้นเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 30-100 คน หากการทดลองภาคสนามให้ค่า E_1/E_2 ไม่ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้ก็ต้องปรับปรุงชุดกิจกรรมและทำการทดสอบหาประสิทธิภาพซ้ำอีก

ในกรณีที่ชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพไม่ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้อาจเนื่องมาจากตัวแปรต่างๆที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ความชำนาญในการใช้ชุดกิจกรรมของครู ความพร้อมของนักเรียน สภาพของห้องเรียน โดยอนุโลมให้มีระดับความผิดพลาดต่ำกว่าเกณฑ์กำหนดไว้ 2.5% ถึง 5%

ระดับของประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นกำหนดไว้ 3 ระดับ คือ

1. สูงกว่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้มีค่าเกิน 2.5% ขึ้นไป
2. เท่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเท่ากับหรือสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้แต่ไม่เกิน 2.5%
3. ต่ำกว่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมต่ำกว่าเกณฑ์แต่ไม่ต่ำกว่า 2.5% ถือว่ายังมีประสิทธิภาพที่ยอมรับได้

ชุดกิจกรรมที่ได้รับการปรับปรุงและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้สามารถนำไปสอนผู้เรียนได้ตามประเภทของชุดกิจกรรมแบบบรรยาย แบบกลุ่ม และรายบุคคลตามระดับการศึกษา โดยกำหนดขั้นตอนการใช้ ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อพิจารณาความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียนใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที
2. ชี้นำสู่บทเรียน
3. ชี้นำประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ (ชั้นสอน)
4. ชี้นำสรุปผลการสอน
5. ทำแบบทดสอบหลังเรียน เป็นแบบทดสอบชุดเดียวกับก่อนเรียน เพื่อดูพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป

จากการศึกษาสรุปได้ว่า การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมต้องมีเกณฑ์ในการประเมินประสิทธิภาพการเลือกเกณฑ์ประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความสอดคล้องกับกระบวนการ สื่อการสอนแต่ละประเภท

ทักษะการอ่าน และการอ่านเพื่อความเข้าใจ

1. ความหมายของการอ่าน

ในการสอนทักษะการอ่าน จำเป็นจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของการอ่าน เพื่อจะได้ทราบขอบข่ายของการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ของการอ่าน ซึ่งได้มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการอ่านไว้หลายท่าน ดังนี้

สนิท ตั้งทวี (2529, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ดังนี้ การอ่าน หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษร เป็นถ้อยคำหรือความคิด แล้วนำความคิดนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ตัวอักษรเป็นเพียงเครื่องหมายแทนคำพูด ดังนั้นหัวใจของการอ่านจึงอยู่ที่การเข้าใจความหมายของคำที่ปรากฏอยู่ในข้อความนั้น

สมุทร เชนเชาวนิช (2530, หน้า 9) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ดังนี้ การอ่าน หมายถึง การสื่อความหมายระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน มีองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ ผู้เขียน ผู้อ่าน และรายงานหมายถึงสิ่งที่ได้อ่าน

เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย (2534, หน้า 84) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า หมายถึง การสร้างความหมายจากสัญลักษณ์ โดยการผ่านกระบวนการทางความคิด และยังเป็นกระบวนการของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่าน และผู้เขียนในด้านของความรู้ และความสามารถในการใช้ภาษา เพื่อสื่อความหมายผู้เขียนย่อมจะพยายามใช้สัญลักษณ์ หรือตัวอักษรสื่อความหมาย หรือให้ข้อมูลที่ตนต้องการสื่อสารแก่ผู้อ่าน และผู้อ่านเองก็ย่อมจะต้องสื่อ ความหมายจากสัญลักษณ์ หรือตัวอักษรที่ผู้เขียนต้องการสื่อความหมายแก่ตน

บันลือ พุกกะวัน (2532, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า เป็นการ ใช้ความสามารถในการผสมผสานของตัวอักษรออกเสียงเป็นคำหรือประโยค เพื่อสื่อความหมายของผู้เขียนถึงผู้อ่าน โดยใช้การสังเกต การจำรูปคำ การใช้สติปัญญา และใช้ประสบการณ์เดิมในการแปลความหมาย หรือถอดความให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้ดี แต่จะต้องดำเนินการเป็นขั้นตอน และต่อเนื่อง(กระบวนการ)เพื่อนำผลของสิ่งที่ได้จากการอ่าน มาประเมินแนวคิด แนวปฏิบัติ

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2532, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรม การสนทนาโต้ตอบระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียนโดยสื่อสารผ่านข้อเขียนที่ปรากฏเป็นข้อความภาษาที่มีรูปแบบ และจุดประสงค์ที่แตกต่างกันไปแทนการพูดโดยตรง ผู้อ่านต้องมีความรู้ และความสามารถทางภาษา จึงจะเข้าใจข้อความที่อ่านได้ รวมทั้งต้องมีความคิด และภูมิหลังประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน เพื่อใช้เป็นสมมุติฐานเบื้องต้นสำหรับการเดา และใช้เป็นแนวทางการหาความรู้ความคิดของผู้เขียน

กาญจนา ศรีภักทราวิทย์ (2533, หน้า 4) ได้สรุปความหมายของการอ่านไว้ว่าการอ่าน เป็นกระบวนการโต้ตอบระหว่างผู้เขียนและผู้อ่านโดยผู้อ่านต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เดิมในการถอดความหมาย เพื่อความเข้าใจในสิ่งที่ผู้เขียนต้องการถ่ายทอด

สุกัญญา เศรษฐรังสรรค์ (2533, หน้า 4) ให้ความหมายของการอ่านไว้ดังนี้ การอ่าน หมายถึง การสื่อสารระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน โดยอาศัยมโนภาพระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน และ ประสบการณ์เดิมของผู้อ่านในการรับรู้คำ ทำความเข้าใจกับความคิดของผู้เขียน แปลความหมายของสัญลักษณ์ หรือตัวอักษรออกมาเป็นถ้อยคำและความคิดใหม่ที่แจ่มชัดสมบูรณ์

ประมวล คิดคินสัน (2534, หน้า 90) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า หมายถึง ความสามารถที่จะแปลความคิดที่อยู่ในสัญลักษณ์ที่เขียนไว้โดยตรง ในขณะที่ได้เห็นก็สามารถรู้ ความหมายของคำนั้นๆ ได้ โดยเตรียมสิ่งแวดล้อมอย่างรอบคอบ การใช้วัตถุเพื่อเรียนรู้ด้วยการสัมผัสทั้ง 5 และการฝึกปฏิบัติในกลวิธีการสอนการอ่าน

ปริญัตร์ พรหมศรี (2535, หน้า 9) ได้สรุปความหมายของการอ่านไว้ว่า เป็นกระบวนการ ติดต่อสื่อสารจากผู้เขียนไปยังผู้อ่าน ซึ่งผู้อ่านจะต้องแปลความหมายตัวอักษรหรือสัญลักษณ์โดยใช้ประสบการณ์เดิมให้ได้ความหมายชัดเจน สมบูรณ์ และสิ่งที่สำคัญที่สุดการอ่าน คือ ผู้อ่าน จะต้องเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน หรือใกล้เคียงกับความเข้าใจของผู้เขียน

ประเทิน มหาพันธ์ (2536, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ดังนี้ การอ่าน หมายถึง กระบวนการแปลความหมายของตัวอักษร หรือสัญลักษณ์ที่มีการจดบันทึกไว้ซึ่งเป็น กระบวนการที่ซับซ้อนมีความสัมพันธ์กับการพูด การอ่านที่แท้จริงนั้นจะต้องเป็นการอ่านที่สามารถ เข้าใจความหมายของเรื่องที่อ่านเป็นการกระตุ้นให้เกิดความคิดรวบยอดหรือจินตนาการของผู้อ่าน ซึ่งจะเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดความเข้าใจความหมายตัวอักษร หรือสัญลักษณ์ที่อ่านโดยอาศัย ประสบการณ์เดิมของผู้อ่านเป็นพื้นฐาน

ดอลแมน และคณะ (Dallman and others, 1978, p.210) ได้ให้นิยามของการอ่านไว้ ว่าเป็นกิจกรรมซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจ และการแปลความหมายของความคิด ซึ่งปรากฏอยู่ใน ตัวหนังสือ หรือภาษาเขียน

แฮร์ริส และซิเพย์ (Harris and Sipay, 1979, p.119) ให้ความหมายว่า การอ่านเป็น รูปแบบของการสื่อความหมายเป็นการแลกเปลี่ยนความคิด และข่าวสารระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน ผู้เขียนจะแสดงความคิดเห็นของตนเองลงบนกระดาษด้วยภาษาซึ่งเป็นไปตามลักษณะการเขียน ของแต่ละคน ผู้อ่านก็พยายามอ่านเอาความหมายจากที่ผู้เขียนเขียนไว้

แอนเดอร์สัน (Anderson, 1985, p.372) กล่าวถึงการอ่านว่า เป็นกระบวนการค้นหา ความหมายในหลายระดับตั้งแต่วรรณคดีตัวอักษร โครงสร้างของภาษา ไปจนถึงระดับความหมาย การอ่านเพื่อความเข้าใจ เกิดจากปฏิกริยาสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา และโครงสร้างของเรื่องกับ ความรู้เดิมของผู้อ่าน ซึ่งจะช่วยสร้างสมมุติฐานเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ผู้อ่านที่อ่านได้คล่องแคล่วจึง สามารถทำนาย และอ้างอิงข้อมูลจากการอ่านได้

เอสกี (Eskey, 1986, pp.6-7) ได้ให้ความหมายของการอ่านพอสรุปได้ว่า เป็นกระบวนการ ทางสติปัญญา ที่สมองจะทำหน้าที่ทั้งหมดในการตีความของข้อความที่อ่านโดยสมองจะเริ่ม ทำงาน เมื่อตาของผู้อ่านรับข้อมูลที่ได้จากการอ่านแล้วนำความรู้เดิมที่สะสมไว้ในสมองมาช่วยใน

การตีความ ข้อมูลที่อ่านซึ่งข้อมูลใหม่ที่ได้จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของความรู้ในเรื่องดังกล่าวที่เพิ่มเติมขึ้นและสามารถนำมาใช้ในคราวต่อไป

กู๊ดแมน (Goodman, 1988, p.12) กล่าวถึงการอ่านว่า เป็นกระบวนการทางภาษาด้านรับสาร และเป็นกระบวนการภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา ซึ่งเริ่มต้นจากการที่ผู้เขียนเป็นความหมายที่ต้องการสื่อโดยใช้ตัวอักษรและจบลงด้วยความหมายที่ผู้อ่านสร้างขึ้นมา มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาษาและความคิดในกระบวนการอ่าน ผู้เขียนถ่ายทอดความคิดออกมาในรูปของภาษา และผู้อ่านก็ถอดความภาษานั้นออกมาเป็นความคิด

วิลเลียม (Williams, 1993, pp.2-8) กล่าวถึงความหมายของการอ่านโดยสรุปว่าการอ่านเป็นกระบวนการที่ผู้อ่านได้เห็น และเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่าน แต่ไม่ได้หมายความว่า ผู้อ่านต้องเข้าใจทุกสิ่งทุกอย่างที่อ่าน ทั้งไม่จำเป็นต้องอ่านรายละเอียดปลีกย่อยของเนื้อหา และไม่จำเป็นต้องเป็นผู้รับสารจากตัวอักษร คำ หรือประโยคต่างๆเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการที่ผู้อ่านเป็นผู้กระทำมากกว่า เพียงเพื่อให้เข้าใจเนื้อเรื่อง การที่จะอ่านให้เข้าใจนั้นผู้อ่านจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับระบบการเขียน มีความรู้ความสามารถด้านภาษา มีความสามารถในการตีความรู้ความสัมพันธ์ของคำระดับประโยค มีความรู้รอบตัวด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีลักษณะเนื้อหาของอ่านบรรยากาศ นอกจากนี้ผู้อ่านต้องมีเหตุผล และลีลาในการอ่าน

จากความหมายของการอ่านดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการในการสื่อความหมายที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งผู้อ่านต้องพยายามที่จะเข้าใจในความหมายของสิ่งที่อ่าน โดยการแปลความ ตีความ และขยายความ จากสัญลักษณ์ หรือตัวอักษรที่ปรากฏในการอ่านออกมาเป็นความคิด แล้วนำความคิดนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์โดยอาศัยประสบการณ์เดิมของผู้อ่านเป็นพื้นฐาน

2. การอ่านเพื่อความเข้าใจ

ในการอ่าน ผู้อ่านจะต้องทำความเข้าใจในสิ่งที่อ่าน และสามารถบอกถึงสิ่งที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อความหมายผ่านทางตัวอักษร ซึ่งการอ่านเพื่อความเข้าใจนั้น ประกอบไปด้วยองค์ประกอบหลายอย่าง ดังเช่นนักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวไว้ เช่น

สมุทร เชนเชาวนิช (2530, หน้า 9) ได้กล่าวว่า ความเข้าใจคือความสามารถที่จะอนุมานข้อสนเทศหรือความหมายอันพึงประสงค์จากสิ่งที่ได้อ่านมาแล้วอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดเท่าที่ทำได้ ความเข้าใจนี้เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับการศึกษา และประสบการณ์ต่างๆ หลายๆด้านของแต่ละคนและถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของการอ่าน ถ้าอ่านแล้วไม่เกิดความเข้าใจใดๆเลยก็อาจกล่าวได้ว่า การอ่านที่แท้จริงยังไม่เกิดขึ้น เพราะเสียเวลาโดยใช่เหตุ เป็นเพียงเห็นตัวหนังสือบนหน้ากระดาษเท่านั้น

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2528, หน้า 76) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบต่างๆที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจในการอ่านไว้ดังนี้

1. ชนิดของความเข้าใจในการอ่าน เด็กแต่ละคนจะจับใจความเรื่องที่อ่านแตกต่างกันตามประสบการณ์เดิม และวัตถุประสงค์ในขณะที่ย่อ่าน
2. พิสัยของความเข้าใจในการอ่าน เด็กจะอ่านได้ดีขึ้น เข้าใจ และถูกต้องเพียงใดขึ้นอยู่กับสติปัญญา ประสบการณ์เดิม และความยากง่ายของข้อความ
3. ระดับความเข้าใจในการอ่าน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น สติปัญญา ความสามารถในการอ่าน ความเข้าใจคำศัพท์ วิธีการอ่าน และประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน

แฮร์ริส และสมิธ (Harris and Smith, 1980, pp.226-227) กล่าวว่า การที่จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้นั้น ต้องประกอบด้วยปัจจัยภายใน ซึ่งได้แก่ พื้นความรู้ของผู้อ่านในเรื่องที่อ่าน ความสามารถทางการอ่าน ความสามารถในการคิด ความสนใจ แรงจูงใจ ทักษะคติ ความเชื่อ ซึ่งเป็นเรื่องของจิตใจ และจุดประสงค์ของการอ่าน และปัจจัยภายนอกได้แก่ ลักษณะของตัวเรื่องเอง แฮร์ริส และสมิธให้ความสำคัญกับปัจจัย 2 ประการ ซึ่งได้แก่ พื้นความรู้ในเรื่องที่อ่าน และความสามารถทางภาษาเป็นพิเศษ โดยให้ความเห็นว่าเป็นเรื่องพื้นความรู้ และประสบการณ์นั้นหากผู้อ่านไม่เคยมีพื้นความรู้ หรือประสบการณ์ในเรื่องที่อ่านมาก่อน เรื่องที่อ่านนั้นก็ไม่มี ความหมายสำหรับผู้อ่าน เพราะอ่านไม่รู้เรื่อง นอกจากนั้น ผู้อ่านจะต้องมีความสามารถทางภาษาพอสมควรด้วย จึงจะเข้าใจ

บอนด์ และทิงเกอร์ (Bond and Tinker, 1979, pp.325-350) กล่าวว่า การที่ผู้อ่านจะเกิดความเข้าใจได้นั้นต้องอาศัยองค์ประกอบดังนี้

1. เข้าใจความหมายของคำ (Word meaning) การเข้าใจความหมายของคำศัพท์จะช่วยให้เข้าใจประโยคได้ดี
2. เข้าใจหน่วยความคิด (Thought unit) การอ่านทีละคำ จะเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจ เพราะขาดความต่อเนื่องดังนั้นผู้เรียนจึงต้องได้รับการฝึกให้อ่านเป็นหน่วยความคิด
3. เข้าใจประโยค (Sentence comprehension) เมื่อผู้อ่านสามารถเอาหน่วยความคิดย่อยมาสัมพันธ์กันจนได้ใจความเป็นประโยค แล้วผู้อ่านจะต้องมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคำ และระหว่างกลุ่มคำในประโยคด้วย
4. เข้าใจอนุเขต (Paragraph) ผู้อ่านต้องสามารถบอกใจความสำคัญของแต่ละประโยค แล้วนำใจความสำคัญนั้นๆมาสัมพันธ์กัน ดังนั้นผู้อ่านจึงควรเรียนรู้ประเภท หรือโครงสร้างแบบ

ต่างๆ ของอนุเขตเพื่อให้สามารถระบุประโยคที่เป็นใจความหลักในอนุเขตได้จากนั้น จึงมองหาความสัมพันธ์ของประโยคอื่นๆ ซึ่งเป็นรายละเอียดในอนุเขต

5. เข้าใจเนื้อหาทั้งหมด (Comprehension of larger units) การเข้าใจเรื่องราวทั้งหมด ผู้อ่านต้องทราบความสัมพันธ์ระหว่างข้อความสำคัญๆ ในแต่ละตอน เพื่อลำดับความคิดของเรื่อง และต้องทราบว่าข้อเขียนแต่ละประเภทมีโครงสร้างข้อความแตกต่างกัน

เพียร์สัน (Pearson, 1978, pp.8-10) ได้กล่าวถึงการอ่านเพื่อความเข้าใจว่าเกี่ยวข้องกับ ภาษา แรงจูงใจ การเรียนรู้ การพัฒนาความคิดรวบยอด และประสบการณ์องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจ มี 2 ประเภท คือ

1. องค์ประกอบภายในสมอง ได้แก่ ความสามารถทางภาษาศาสตร์ รวมทั้งองค์ประกอบด้านอารมณ์ ความสนใจ แรงจูงใจ และความสามารถในการอ่าน

2. องค์ประกอบภายนอกสมอง ซึ่งแบ่งเป็น

2.1. องค์ประกอบในหน้ากระดาษ นั่นคือ คุณลักษณะของเนื้อความรวมทั้งความยากง่ายของเนื้อหา และการจัดระบบในเนื้อหา

2.2 คุณภาพของสิ่งแวดล้อมของผู้อ่าน รวมทั้งองค์ประกอบเกี่ยวกับกิจกรรมที่ครูกระทำก่อนการอ่าน ระหว่างการอ่าน หรือหลังการอ่าน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อเรื่อง

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การอ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจสิ่งที่อ่าน ผู้อ่านต้องมีความรู้ความสามารถในเรื่องเกี่ยวกับตัวภาษาที่อ่าน การตีความ มีความรู้ และประสบการณ์เดิมที่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับเรื่องที่อ่านได้ และมีความรู้เรื่องวัฒนธรรม รู้จุดมุ่งหมายในการอ่านตลอดจนมีเทคนิคในการอ่านที่เหมาะสมกับการอ่านในแต่ละประเภท

3. ระดับการอ่านเพื่อความเข้าใจ

ระดับการอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นที่ผู้อ่านควรคำนึงในการอ่านทั้งนี้ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งนักการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่านได้ให้ทัศนะไว้ดังนี้

วิลเลียม (William Gray, อ้างถึงใน เสียงม โตรัตน์ 2524, หน้า 10) ได้แบ่งระดับการอ่านเพื่อความเข้าใจ ไว้ 4 ระดับ คือ

1. ระดับความสามารถในการเข้าใจความหมายของคำ (Perception of words)
2. ระดับความสามารถเข้าใจเรื่องที่ผู้เขียน (Comprehension of ideas)
3. ระดับความสามารถในการที่จะมีปฏิกิริยาโต้ตอบต่อเรื่องที่อ่าน อาจจะเป็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้เขียน (Reaction of ideas)
4. ระดับความสามารถในการที่จะแยกแยะความคิดจากเรื่องที่อ่านได้ (Integration of ideas)

แวลเล็ต และ ดิสซิค (Vallette and Disick, 1972, p.41) ได้แบ่งระดับการอ่านเพื่อความเข้าใจออกเป็น 5 ระดับ โดยคำนึงถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก ดังนี้

1. ระดับทักษะกลไก (Mechanical skills) คือ ระดับความเข้าใจที่ผู้เรียนสามารถเห็นความแตกต่างระหว่างตัวสะกดในภาษาต่างประเทศ สามารถบอกความเหมือนและความแตกต่างของตัวสะกดได้

2. ระดับความรู้ (Knowledge) คือ ผู้เรียนสามารถอ่านประโยค หรือข้อความที่คุ้นเคยอย่างเข้าใจความหมาย สามารถบอกได้ว่า คำหรือข้อความใดสอดคล้องกับรูปภาพที่เห็น

3. ระดับการถ่ายโอน (Transfer) ผู้เรียนสามารถเข้าใจข้อความใหม่ที่มีคำศัพท์และโครงสร้างไวยากรณ์ที่เรียนมาแล้ว

4. ระดับการสื่อสาร (Communication) ผู้เรียนสามารถอ่านข้อความที่มีคำศัพท์และโครงสร้างใหม่ ๆ หรือคำที่มีรากศัพท์เดียวกับคำที่นักเรียนเคยอ่าน แล้วได้เข้าใจถึงแม้จะไม่เข้าใจทุกคำ แต่ก็สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องได้

5. ระดับการวิเคราะห์วิจารณ์ (Criticism) ผู้เรียนสามารถเข้าใจความหมายแฝงเข้าใจจุดมุ่งหมาย ความคิดเห็น ทศนคติ และระดับภาษาที่ผู้เขียนใช้

แฮร์ริส และซิเพย์ (Harris and Sipay, 1979, p.119) กล่าวว่า ระดับการอ่านเพื่อความเข้าใจ มี 4 ระดับ คือ

1. ระดับความเข้าใจตามอักษร (Literal Comprehension) เป็นความเข้าใจระดับต้นที่ผู้อ่านเข้าใจตามตัวอักษรว่า ผู้เขียนเป็นอย่างไร เป็นเรื่องของการระลึกถึงรายละเอียด (Details) ใจความสำคัญ (Main Ideas) ลำดับเรื่อง (Sequences) การเปรียบเทียบ (Comparison) เหตุและผล (Cause-Effect) และเข้าใจลักษณะของตัวละครหรือของเรื่อง (Character Traits)

2. ระดับความเข้าใจของขอบข่ายที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่อง (Transference) สามารถโยงเหตุการณ์อื่น ๆ ได้

3. ระดับความเข้าใจที่ประเมินผลเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ (Evaluation) เข้าใจเนื้อเรื่องแล้วประเมินผลเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ว่าผู้เขียนมีเป้าหมายอย่างไร อารมณ์ของเรื่องเป็นอย่างไร เจตคติของผู้เขียนเป็นอย่างไร เป็นต้น

4. ระดับความเข้าใจที่จะทำให้เกิดทัศนคติ เกิดความซาบซึ้ง เปลี่ยนแปลงความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิดได้

เรเกอร์ และ เรเกอร์ (Raygor and Raygor, 1985, p.230) กล่าวว่า การอ่านเพื่อความเข้าใจ แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

1. ความเข้าใจระดับตัวอักษร (Literal Comprehension) เป็นระดับความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของผู้อ่านน้อยที่สุด ส่วนใหญ่เป็นความเข้าใจคำ และความคิดของผู้เขียน เป็นเพียงการรับรู้ข่าวสารจากผู้เขียนเท่านั้น

2. ความเข้าใจระดับตีความ (Interpretive Comprehension) เป็นระดับความเข้าใจที่ผู้อ่านต้องพยายามหาความสัมพันธ์เปรียบเทียบข้อมูล จากเรื่องกับประสบการณ์ของตน เข้าใจลำดับเหตุการณ์ ทราบความสัมพันธ์ของเหตุและผล และตีความข้อมูลทั่วไป

3. ความเข้าใจระดับนำไปใช้ (Applied Comprehension) ในระดับนี้นอกจากผู้อ่านจะรับรู้และตีความข่าวสารจากผู้เขียนแล้ว ผู้อ่านจะต้องประเมินผลความคิดของผู้เขียนตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธ หรือนำข้อมูลเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ เช่น การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ

ทิพพิดี อ่องแสงคุณ (2535, หน้า 40) ได้กล่าวว่า ทักษะการอ่านย่อมมีระดับความยากง่าย ซึ่งจำแนกได้ 4 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 การอ่านขั้นพื้นฐาน (Literal Reading) เป็นการอ่านเนื้อเรื่องง่ายๆ และเป็น การอ่านเพื่อจับใจความที่ปรากฏอย่างชัดเจนในเนื้อเรื่อง

ระดับที่ 2 การอ่านตีความ (Interpretation) เป็นการอ่านที่ผู้อ่านสามารถคาดเดาเหตุการณ์ที่เป็นใจความของเรื่องได้ แม้ว่าในเรื่องนี้จะไม่ได้เล่าไว้อย่างชัดเจน โดยอาศัยการตีความจากเหตุผลในเนื้อเรื่องที่อ่าน

ระดับที่ 3 การอ่านขั้นวิจารณ์ (Critical Reading) เป็นการอ่านที่ผู้อ่านสามารถประเมินได้จากการอ่านว่า ตัวละครมีลักษณะอย่างไร ใครเป็นคนดี ใครเป็นไม่ดี และเนื้อหาของเรื่องมีข้อเตือนใจอย่างไร

ระดับที่ 4 การอ่านขั้นสร้างสรรค์ (Creative Reading) เป็นการอ่านที่ผู้อ่านเกิดความคิดใหม่ สามารถจินตนาการได้กว้างไกล สามารถแสดงความคิดเห็น และแนวทางแก้ปัญหาจากเรื่องที่อ่าน นอกเหนือไปจากที่มีเล่าอยู่แล้วในเรื่อง

สมุทรา เซ็นเซวณิช (2530, หน้า 9) ได้แบ่งระดับการอ่านเพื่อความเข้าใจออกเป็น 2 ระดับ คือ

1. ความเข้าใจแบบทันที (Receptive Comprehension) เป็นความเข้าใจที่ต้องอาศัย การรู้ความหมายของคำศัพท์ต่างๆ ที่ผู้เขียนใช้เป็นส่วนใหญ่ ต้องใช้คำศัพท์ต่างๆ มากพอจะต้อง

เข้าใจความหมายที่สำคัญของจำนวน และประโยคต่างๆที่ผู้เขียนใช้ ขณะที่อ่านจะต้องมีสมาธิ แน่วแน่จึงจะเข้าใจสิ่งที่อ่านได้โดยตลอด

2. ความเข้าใจแบบไตร่ตรอง (Reflective Comprehension) คือความเข้าใจที่ต้องอาศัย ความรอบรู้ทักษะ และความสามารถในหลายๆด้านเป็นหลักใหญ่ เพื่อที่จะได้นำมาใช้เป็น เครื่องมือช่วยทำความเข้าใจต่างๆได้อย่างถูกต้องตามจุดมุ่งหมาย (Purposes) ของผู้เขียนว่า ต้องการจะให้ความเพลิดเพลิน อธิบาย ชี้แจง สั่งสอน หรือชักจูง นอกจากนี้จะต้องสามารถพินิจ พิจารณา และไตร่ตรองหาข้อสรุป (Conclusion) ให้เป็นไปตามความนึกคิดที่ผู้เขียนต้องการ ความเข้าใจแบบนี้จะต้องพึงเหตุผล อาศัยการเปรียบเทียบระหว่างประสบการณ์ต่างๆ หรือสิ่งที่ได้ เคยพบเห็นมาแล้วในชีวิตเป็นสำคัญ

กล่าวโดยสรุป การอ่านเพื่อความเข้าใจมีอยู่ 4 ระดับ ตามลำดับความยากง่ายของการอ่าน คือ ระดับความเข้าใจพื้นฐาน ระดับความเข้าใจเรื่องที่ผู้เขียนเขียน ระดับวิเคราะห์วิจารณ์ และ ระดับการแยกแยะความคิดจากเรื่องที่อ่าน ซึ่งแต่ละระดับ ก็จะไปประกอบไปด้วยทักษะย่อยๆ อีก หลายทักษะ ซึ่งผู้อ่านจะต้องใช้คุณสมบัติต่างๆที่ตนมีอยู่ ในการอ่านทำ ความเข้าใจ และตีความเรื่อง ที่อ่าน ซึ่งผู้อ่านแต่ละคนจะมีความเข้าใจเรื่องที่อ่านแตกต่างกันไปตามระดับของคุณสมบัติที่ผู้อ่าน มีอยู่ว่าจะสอดคล้องกับเรื่องนั้นๆมากน้อยเพียงใด

4. จุดมุ่งหมายในการอ่าน

ในการอ่านนอกจากจะต้องทำความเข้าใจในสิ่งที่อ่านแล้ว ผู้อ่านจะต้องมีจุดมุ่งหมาย ในการอ่านแต่ละครั้ง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ที่จะได้รับจากการอ่าน เช่น อ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ อ่านเพื่อทำตามคำแนะนำ อ่านเพื่อความบันเทิง เป็นต้น ซึ่งจุดมุ่งหมายในการอ่านนั้น นักการศึกษา แต่ละท่าน ได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้หลายประการ ตัวอย่างเช่น

สมุทรร เซ็นเซาวิช (2530, หน้า 10) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการอ่านมีอยู่ 2 ประการ คือ

1. อ่านเพื่อการศึกษา (Work-study type Reading)
2. อ่านเพื่อการพักผ่อน และการบันเทิง (Recreatory Reading)

เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย (2534, หน้า 85) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายหลักในการอ่านมีอยู่

3 ประการ คือ

1. อ่านเพื่อความบันเทิง เช่น นิทาน นิยาย
2. อ่านเพื่อรู้วิชาการ เช่น ตำราอาหาร ฉลาดกยา คู่มือต่างๆ เป็นต้น
3. อ่านเพื่อค้นคว้า เช่น เรื่องราว สารคดีโดยทั่วไป

ซูลี อินมัน (2533, หน้า 32) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายในการอ่านไว้ 4 ประการ คือ

1. อ่านเพื่อความรู้ การอ่านจะเน้นถึง ความรู้ในวิทยาการแขนงต่างๆ
2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิดการอ่านในลักษณะนี้ เป็นการอ่านเพื่อความเข้าใจแนวคิดที่สำคัญการจัดลำดับขั้น แนวความคิดของผู้เขียนพร้อมทั้งพิจารณาหาเหตุผล และแรงจูงใจในการเขียนเรื่องนั้นขึ้นมา
3. อ่านเพื่อความบันเทิง เป็นการอ่านที่ช่วยให้เกิดความบันเทิง ควบคู่ไปกับความคิด หนังสือที่อ่านเป็นประเภท นวนิยาย เรื่องสั้น วรรณคดี ซึ่งอ่านแล้วช่วยให้เกิดความสนุกสนาน ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด
4. อ่านเพื่อสนองความต้องการอื่นๆ เช่น ความต้องการความมั่นคงในชีวิตต้องการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน ฯลฯ โดยผู้อ่านใช้หนังสือในการแก้ปัญหาของตนเอง เพื่อขยายขอบเขตของความสนใจในสิ่งใหม่ๆ

สมพร มั่นตะสูตร แพ่งพิพัฒน์ (2534, หน้า 57) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายในการอ่านออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การอ่านเพื่อความรู้ การอ่านเพื่อให้ได้ความรู้ที่แน่นอนจะแบ่งวัตถุประสงค์ย่อยออกเป็น 5 ประเด็น คือ
 - 1.1 เพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการ ได้แก่ การอ่านคำแนะนำ การอ่านเพื่อตอบปัญหาที่ยังข้องใจอยู่
 - 1.2 การอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ต่างๆ ทั้งโดยละเอียด และโดยย่อ
 - 1.3 การอ่านเพื่อรับรู้ข่าวสาร ข้อเท็จจริง
 - 1.4 การอ่านเพื่อศึกษาค้นคว้าเป็นพิเศษ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเพื่อเขียนตำราวิชาการ
 - 1.5 อ่านเพื่อรวบรวมข้อมูล เอามาทำรายงาน หรือทำวิจัยเผยแพร่ในหมู่นักวิชาการ ผู้สนใจทั่วไป อันเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม
2. การอ่านเพื่อความบันเทิง เป็นการอ่านหนังสือเพื่อพักผ่อน ผ่อนคลายอารมณ์หลังงานประจำ ได้แก่ การอ่านหนังสือประเภท เรื่องสั้น นิทาน นิยาย นวนิยาย บทละครทั้งระดับที่เป็นวรรณกรรมหรือวรรณคดี โดยมีจุดมุ่งหมายในการอ่านเพื่อความรื่นรมย์เป็นสำคัญ
3. การอ่านเพื่อหาความคิดแปลกใหม่ ในกระบวนการอ่านที่สำคัญนั้น ความรู้ก็เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่ง แต่ความคิดยิ่งสำคัญกว่า โดยเฉพาะความคิดแปลกใหม่ซึ่งจะเป็น

ชวนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในตัวผู้อ่านด้วย เช่น การอ่านผลการทดลอง การค้นคว้าวิจัย และการเสนอความคิดใหม่ในหนังสือต่างๆ ซึ่งอาจหาได้ทั้งจากหนังสือ สารคดี และบันเทิงคดี

4. การอ่านเพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพ เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การอ่านเป็นการพัฒนาความรู้ ความคิด และทัศนคติได้ดียิ่ง ผู้รักการอ่านจึงเป็นคนทันสมัย น่าคบ สามารถที่จะเข้าร่วมสนทนาได้กับทุกคนทุกชั้นเพราะรับรู้ข่าวสารและที่จะแลกเปลี่ยนด้วยกันได้ และการอ่านมากย่อมทำให้บุคคลเป็นที่ยอมรับในสังคม เนื้อหาข่าวสารบางประการในหนังสือจะทำให้ผู้อ่าน นำมาปรับปรุง บุคลิกภาพของตนได้เป็นอย่างดี การอ่านจึงสามารถช่วยพัฒนาบุคลิกภาพได้เป็นอย่างดี แฮร์ริส และ ซิเพย์ (Harris and Sipay, 1979, p.121) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้

3 ประการ คือ

1. เพื่อพัฒนาสมรรถภาพในการอ่าน
2. เพื่อจับใจความสำคัญ
3. อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน

มิลเลอร์ (Miller 1982, p.132) ได้แบ่งจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ 6 ประการ คือ

1. อ่านเพื่อจับใจความอย่างคร่าวๆ
2. อ่านเพื่อจับใจความสำคัญ
3. อ่านเพื่อสำรวจรายละเอียด และจับใจความสำคัญโดยทั่วไป
4. อ่านเพื่อเข้าใจอย่างถ่องแท้
5. อ่านเพื่อใช้วิจารณ์ตามติดตามข้อความที่อ่าน
6. อ่านเพื่อวิเคราะห์ข้อความ หรือ แนวคิดในเรื่องที่อ่าน

5. ประเภทของการอ่าน

บารุง ไตรรัตน์ (2527, หน้า 113) ได้กล่าวถึง การอ่านในระดับประถมศึกษาชั้นนั้นแบ่งออกเป็นลักษณะใหญ่ๆ 2 ลักษณะ คือ การอ่านออกเสียง และการอ่านในใจ

1. การอ่านออกเสียง (Oral Reading) การอ่านออกเสียงมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในการอ่าน โดยครูอ่านนำ แล้วให้นักเรียนอ่านตาม ต่อมาครูให้นักเรียนอ่านตามเครื่องบันทึกเสียง โดยครูปิด-เปิดเทป ให้นักเรียนอ่านตาม เป็นระยะๆ ครูสังเกตการออกเสียง ถ้านักเรียนออกเสียงผิดพลาด ครูหยุดเทปแล้วแก้ไขการออกเสียงให้ถูกต้อง

2. การอ่านในใจ (Silent Reading) การอ่านในใจ เป็นการฝึกฝนให้นักเรียนอ่านได้เร็ว และสามารถเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น และผู้อ่านควรใช้เวลาในการอ่านให้เหมาะสม ไม่อ่านช้าเกินไป เพราะจะทำให้เสียเวลา และการเข้าใจความหมายของเรื่องไม่ติดต่อกันอย่างราบรื่น การอ่านในใจเป็นการฝึกฝนให้นักเรียนอ่านได้เร็ว พร้อมกับเข้าใจเรื่องที่อ่านไปด้วย นักเรียนจะ

อ่านได้เข้าใจเร็วหรือช้าเพียงไร ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของโครงสร้างไวยากรณ์ และคำศัพท์ที่ปรากฏในเรื่องนั้น ถ้าโครงสร้างและคำศัพท์ยากเกินไปนักเรียนจะอ่านได้ช้า และเข้าใจเรื่องที่อ่านได้น้อย

จิรดา จิตโสภักตร์ (2529, หน้า 14) ได้แบ่งการอ่านตามลักษณะสถานที่อ่านมีอยู่ 2 ประเภท คือ

1. การอ่านในชั้นเรียน (Intensive Reading) คือ การอ่านโดยละเอียด เพื่อให้เข้าใจเนื้อเรื่องโดยตลอด มีการเรียนรู้คำศัพท์ และโครงสร้างของประโยคต่างๆ โดยครูจะเป็นผู้แนะแนวทางในการอ่าน

2. การอ่านนอกชั้นเรียน (Extensive Reading) เป็นการอ่านที่นำเอาวิธี และหลักการเรียนรู้มาใช้โดยมีครูแนะนำ แล้วใช้ประสบการณ์ด้วยตนเองนอกชั้นเรียนอ่านมุ่งเพื่อเพียงเข้าใจเนื้อเรื่องเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องนำศัพท์และโครงสร้างของประโยคไปใช้

ดวงเดือน แสงชัย (2530, หน้า 43) ได้แบ่งการอ่านออกเป็น 2 ประเภท คือ การอ่านออกเสียง (Oral Reading) และการอ่านในใจ (Silent Reading)

1. การอ่านออกเสียง การเรียนอ่านของนักเรียนในระยะ 2-3 ปีแรกการฝึกอ่านควรให้อ่านออกเสียงอย่างเพียงพอ ครูจะต้องช่วยแก้ไขข้อบกพร่อง การอ่านออกเสียงก็เพื่อต้องการความถูกต้องในเรื่องของเสียง เสียงสูงต่ำ จังหวะการหยุดวรรคตอนให้ถูกต้องชัดเจน เพราะการอ่านออกเสียงถูกต้องจะเป็นพื้นฐาน และฝึกความคล่องก่อนที่จะอ่านในใจ

2. การอ่านในใจ การอ่านในใจเป็นสิ่งที่เราปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ที่ได้รับการฝึกการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษอย่างถูกต้องจะเป็นผู้อ่านในใจได้ดีที่สุด ซึ่งการอ่านแบบนี้ควรฝึกหลังจากนักเรียนได้ฝึกอ่านออกเสียงมาอย่างดีแล้ว

ทิพวัลย์ มาแสง (2532, หน้า 57) ได้แบ่งระดับการอ่านในใจออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. Mechanical ระดับนี้เป็นช่วงการต่อเนื่องระหว่างการอ่านออกเสียงและการอ่านในใจ ซึ่งจะเป็นบันไดแรกของการนำไปสู่การอ่านในใจ นักเรียนจะอ่านออกเสียงจนคล่องและถูกต้องแล้วจึงอ่านในใจ

2. Understanding เป็นการอ่านเพื่อความเข้าใจ เป็นจุดสำคัญของการสอนอ่าน

3. Enjoyment เป็นการอ่านเพื่อสนุกสนานเพลิดเพลินระดับนี้ครูจะฝึกได้โดยหาเรื่องที่สนุก และต่างจากบทเรียนได้

4. Appreciation อ่านแล้วเกิดความซาบซึ้ง การอ่านแบบนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้จนกว่านักเรียนจะเข้าใจเนื้อเรื่อง และเกิดความสนุกสนาน

5. Criticism อ่านแล้วสามารถที่จะติชม วิพากษ์วิจารณ์เนื้อเรื่องที่ได้การอ่านแบบนี้ค่อนข้างยาก ต้องเข้าใจภาษาอังกฤษอย่างลึกซึ้ง

สรุปได้ว่า ประเภทของการอ่านนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การอ่านออกเสียง และการอ่านในใจ 2) การอ่านในชั้นเรียน และการอ่านนอกชั้นเรียน ซึ่งการอ่านทั้ง 2 ลักษณะต่างก็มีจุดมุ่งหมายในการอ่านใกล้เคียงกัน คือ เป็นการเพื่อทำความเข้าใจเรื่องที่ได้อ่านและเกิดการเรียนรู้ในการอ่าน

6. หลักการและขั้นตอนในการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ

มีนักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนะหลักการและขั้นตอนในการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจไว้ดังนี้

สุมิตรา อังวัฒนกุล (2535, หน้า 178) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการสอนอ่าน ดังนี้

1. ขั้นก่อนการอ่าน (Pre-Reading) เป็นการสร้างความสนใจและปูพื้นความรู้ในเรื่องที่จะอ่าน ได้แก่ การคาดคะเนเรื่องที่ได้ อ่าน เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดถึงความรู้เดิม แล้วนำมาสัมพันธ์กับเรื่องที่ได้ อ่าน การคาดคะเนอาจถูกหรือผิดก็ได้ การเดาความหมายของคำศัพท์จากบริบท โดยดูจากประโยคข้างเคียงหรือรูปภาพ และการแสดงท่าทาง

2. ขั้นระหว่างการอ่าน (While-Reading) เป็นการทำความเข้าใจโครงสร้างเนื้อความในเรื่องที่ได้ อ่านกิจกรรมที่ควรจัด ได้แก่ การลำดับเรื่อง โดยตัดเรื่องออกเป็นส่วนๆ อาจเป็นย่อหน้าหรือประโยคก็ได้แล้วให้ผู้เรียนลำดับข้อความกันเอง แล้วเล่าเรื่องโดยสรุป

3. ขั้นหลังการอ่าน (Post-Reading) เป็นการตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนกิจกรรมที่นำมาจัดอาจจะเป็นการถ่ายโยงไปสู่ทักษะอื่นๆ

หลักสูตรภาษาอังกฤษ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ (2539, หน้า 33) ได้เสนอลำดับขั้นตอนการสอนอ่านไว้ 3 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 กิจกรรมก่อนอ่าน (Pre-Reading Activities) ผู้สอนสามารถทำกิจกรรมที่จะกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความอยากรู้ และสนใจต่อสิ่งที่กำลังจะอ่านโดยสร้าง Schema กระตุ้นให้ผู้เรียนระลึกถึงความรู้เดิม ประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังจะอ่าน และสร้างแนวทางในการคิดหาความรู้ใหม่ได้โดยใช้สื่อการเรียนการสอนต่างๆ เช่น เกม เพลง การสาธิต การแสดง เป็นต้น

ขั้นที่ 2 กิจกรรมขณะอ่าน (While-Reading Activities) เป็นการนำเสนอเรื่องที่จะอ่านเป็นครั้งแรก ซึ่งสามารถอ่านได้ทั้งแบบออกเสียง และอ่านในใจ ขั้นตอนนี้มีจุดใหญ่ตรงสร้างกระบวนการคิดด้วยวิธีการต่างๆ วิธีที่ง่ายที่สุดก็คือการตั้งคำถาม เพื่อตรวจสอบ ความเข้าใจของผู้เรียน คำถามนั้นจะต้องใช้เวลา เพียงพอในการคิดหาคำตอบได้ด้วยตนเอง และการถามจะต้อง

ใช้รูปแบบในการถามถึงข้อมูลย้อนกลับ และความรู้เพิ่มขึ้นทีละนิด ใช้คำย่อเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ เป็นระยะ

ขั้นที่ 3 กิจกรรมหลังอ่าน (Post-Reading Activities) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการสอนอ่าน มีจุดประสงค์เพื่อย้ำความเข้าใจของเรื่องที้อ่านให้มากขึ้น และสร้างความประทับใจด้วยกิจกรรมที่สนุกสนาน และเน้นเรื่องการแสดงออกถึงความเข้าใจในสิ่งที่เรียน

กู๊ดแมน (Goodman, 1977, p.24) ได้เสนอแนะขั้นตอนในการสอนอ่าน ดังนี้

1. Sampling หมายถึง การอ่านที่ผู้อ่านใช้ตัวชี้แนะจากข้อความที่เขาอ่าน และเลือกใช้ความรู้ทางภาษาศาสตร์ของตน เพื่อหาความหมายจากข้อความที่อ่าน
2. Prediction เป็นการคาดคะเน หรือเดาเหตุการณ์ล่วงหน้าว่าเรื่องที้อ่านนั้นเป็นอย่างไร จะดำเนินไปลักษณะใด
3. Confirmation เป็นการหาข้อมูลยืนยันว่าสิ่งที่คาดคะเนไว้นั้นถูกต้องหรือไม่
4. Correction เป็นการแก้ไข หรือปรับจัดระดับความคิดอีกครั้งหนึ่งเมื่อผู้อ่านพบว่าสิ่งที่ตน คาดคะเนไว้นั้นไม่ถูกต้อง

เกบฮาร์ด (Gebhard, 1985, pp.16-20) ได้เสนอหลักการสอนอ่านสำหรับครูที่สอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศหรือเป็นภาษาที่สอง เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จยิ่งขึ้นได้ ดังนี้

1. การฝึกฝนการอ่านสามารถช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะอ่านได้ เพราะยิ่งผู้เรียนใช้เวลาในการอ่านเท่าไร ก็ยิ่งเป็นผู้อ่านที่ดีมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้นครูต้องพูดให้น้อยลง และให้นักเรียนได้อ่านมากขึ้นในช่วงที่สอน นอกจากนี้ครูอาจใช้วิธีทำเอกสารประกอบ การสอนเพื่ออธิบายคำศัพท์ หรือโครงสร้างยากๆ โดยครูไม่ต้องเสียเวลาอธิบาย แต่ให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเองจากเอกสาร
2. บทอ่านที่มีความหมายต่อผู้เรียน และอยู่ในความสนใจของผู้เรียนย่อมมีผลให้การเรียนประสบความสำเร็จมากกว่า ครูควรสอบถามความสนใจจากผู้เรียน แล้วจึงจัดเป็นมุมการอ่าน เป็นต้น
3. ความซ้ำซ้อนของภาษาช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้การอ่าน ความซ้ำซ้อนจาก การใช้ประโยคหรือคำที่มีความหมายคล้ายกันในข้อความที่อ่าน บางครั้งอาจเป็นคำตรงกันข้ามหรือการใช้เครื่องหมายวรรคตอน ครูช่วยชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนอาจเดาความหมายของคำหรือประโยค จากตัวแนะต่างๆที่ปรากฏในข้อความ

4. การเสริมข้อมูลเพิ่มเติม ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้การอ่านได้ เนื่องจากขาดความรู้ และประสบการณ์ของแต่ละคนต่างกัน ครูจึงควรให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านเพื่อให้ผู้เรียนอ่านเรื่องนั้นด้วยความเข้าใจดียิ่ง

5. การอ่านเป็นกลุ่มคำช่วยให้การจับใจความดีขึ้น การอ่านเพื่อความเข้าใจไม่ควรอ่านแบบคำต่อคำ หรือรู้ความหมายทุกคำ แต่ควรอ่านเป็นกลุ่มคำเพื่อจับใจความได้ดียิ่งขึ้น ครูอาจช่วยเหลือในตอนแรก ในการแบ่งคำเป็นกลุ่มๆ ให้อ่าน ฝึกให้ผู้เรียนแบ่งคำเป็นกลุ่มเองจากกลุ่มคำสั้นๆ แล้วขยายให้ยาวขึ้น หรืออาจใช้เนื้อเพลง หรือบทละครสั้นๆ ช่วยในการฝึกอ่าน

6. สื่อการสอนช่วยเพิ่มความเข้าใจในการอ่านแก่ผู้เรียน การใช้รูปภาพของจริง เครื่องมือต่างๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่อ่านดีขึ้น และสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนที่ดี

7. บรรยากาศในการเรียนการสอนควรเป็นไปอย่างสบายไม่เคร่งเครียดการให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม และทำความเข้าใจในเรื่องที่อ่านกันเอง โดยมีครูคอยช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนต้องการจะทำให้บรรยากาศในการเรียนไม่เคร่งเครียด และเกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้น

วิลเลียม (Williams, 1986, p.85) เสนอลำดับขั้นการสอนอ่านไว้ 3 ขั้นตอน โดยแต่ละขั้นตอนมีจุดประสงค์ ดังนี้

1. ขั้นก่อนการอ่าน (Pre-Reading) มีจุดประสงค์เพื่อ
 - เพื่อแนะนำและกระตุ้นความสนใจในหัวเรื่อง
 - เพื่อชักจูงให้ผู้เรียนสนใจอยากเรียนด้วยการให้เหตุผลสำหรับการอ่าน
 - เพื่อเตรียมตัวในด้านภาษาให้แก่ผู้เรียนก่อนจะอ่านเนื้อเรื่อง
2. ขั้นการอ่าน (While-Reading) ขั้นตอนนี้เน้นที่เนื้อเรื่องที่จะอ่านโดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้
 - เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจจุดประสงค์ของการเรียน
 - เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างของงานเขียนหรือเนื้อความที่จะอ่าน
 - เพื่อช่วยขยายความเนื้อความของเรื่องให้ชัดเจน
3. ขั้นหลังการอ่าน (Post-Reading) ขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความสามารถดังนี้
 - สามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิดในเรื่องที่อ่านไปแล้ว
 - สามารถเชื่อมโยงเรื่องที่อ่านกับความรู้ ความสนใจ หรือความคิดเห็นของผู้เรียนได้

คานาแวน และฮีชแมน (Canavan and Hechman, อ้างถึงใน สมุทรร เซ็นเซาวิช 2530, หน้า 17) ได้กล่าวถึงวิธีการอ่านว่ามีอยู่ 5 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นสำรวจ (Survey) คือ ผู้อ่านจะต้องสำรวจรายละเอียดต่างๆ ของหนังสือ เช่น หัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อย ตัวพิมพ์เอน เป็นต้น

2. **ขั้นตั้งคำถาม (Question)** ผู้อ่านจะตั้งคำถามจากเนื้อหา เช่น อาจดัดแปลงจากหัวข้อเป็นรูปคำถาม

3. **ขั้นอ่าน (Read)** ขั้นนี้เป็นการอ่านแบบเข้ม (Intensive Reading) คือ อ่านให้เข้าใจสาระสำคัญ และรวบรวมข้อเท็จจริงของสิ่งที่ได้อ่านอย่างแจ่มแจ้ง เป็นขั้นการอ่านเพื่อหาคำตอบ ในขณะที่ผู้อ่านอาจใช้ดินสอ หรือปากกาขีดเส้นใต้ หรือทำเครื่องหมายกำกับเนื้อหาที่อ่าน หรือบันทึกย่อ

4. **ขั้นระลึก (Recall)** เมื่อได้ข้อเท็จจริง และสาระสำคัญแล้ว ผู้อ่านจะต้องนำไปใช้ในการรายงาน หรือการสอบดังนั้น จึงควรจะได้มีการระลึกถึงสาระสำคัญของสิ่งที่อ่านบ่อยๆ

5. **ขั้นทบทวน (Review)** ก่อนจะรายงานหรือเข้าสอบ ควรจะได้มีการทบทวนการบันทึกย่อ อีกครั้งหนึ่ง เพื่อความมั่นใจ

สรุปได้ว่า หลักในการสอนอ่านนั้น จะต้องประกอบด้วยทำให้ผู้เรียนได้รู้วิธีการอ่านและได้ฝึกฝนการอ่านด้วยตนเอง การนำเสนอบทอ่านที่มีความหมาย การเสริมข้อมูลเพิ่มเติมให้ผู้เรียน การใช้สื่อการสอนช่วยในการอ่าน ตลอดจนการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้การสอนอ่านมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ขั้นตอนในการสอนอ่านสามารถแบ่งได้เป็นขั้นตอนใหญ่ๆ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นก่อนอ่าน (Pre-Reading) ขั้นอ่าน (While-Reading) และขั้นหลังการอ่าน (Post-Reading) ซึ่งในแต่ละขั้นตอนสามารถเลือกใช้กิจกรรมได้อย่างหลากหลายตามความเหมาะสม

7. ทักษะที่สำคัญในการอ่านเพื่อความเข้าใจ

ในการอ่านเพื่อความเข้าใจ นอกจากการเข้าใจความหมายของคำศัพท์แล้วสิ่งสำคัญที่ผู้อ่านควรจะได้ฝึกฝนเพื่อความเข้าใจเรื่องที่ได้อ่านได้อย่างลึกซึ้งก็คือ ทักษะต่างๆที่จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวที่อ่าน

เสงี่ยม ไตรรัตน์ (2524, หน้า 16-29) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

1. **ทักษะในการจับใจความสำคัญ (Main Idea)** มีผู้อ่านมากมายที่ประสบปัญหาในการจับใจความสำคัญของสิ่งที่อ่าน แม้ว่าจะอ่านได้รู้เรื่องทั้งหมด การฝึกการจับใจความสำคัญนั้น ผู้อ่านควรจะให้ความสำคัญที่ ชื่อเรื่อง (Title) ประโยคหลัก (Topic Sentence) ซึ่งมักจะอยู่ประโยคแรก หรือประโยคสุดท้ายของอนุเขต ประโยคหลักนับว่าเป็นหัวใจสำคัญ

2. **ทักษะในการหารายละเอียดปลีกย่อย (Details)** ทักษะในการหารายละเอียดปลีกย่อยเป็นทักษะที่ไม่ค่อยเป็นปัญหาสำหรับนักเรียนไทยมากเพราะเราได้ฝึกการอ่านแบบนี้มาตั้งแต่เริ่มเรียนการหาคำตอบจากข้อความที่อ่าน โดยคำตอบที่หานั้นจะบอกไว้ตรงๆ ในข้อความ

ไม่ต้องคิดมากทักษะด้านนี้จะช่วยให้เข้าใจเรื่องได้ละเอียดและชัดเจนขึ้น หรืออาจจะเป็นร่องรอยในการจับใจความสำคัญได้ หรือเป็นร่องรอยของการหาข้อเท็จจริงจากข้อความที่อ่านได้

3. การอ่านเพื่อลำดับเหตุการณ์ (Sequence) การฝึกทักษะนี้ ฝึกมาตั้งแต่ระดับอนุบาล เป็นการฝึกเพื่อจะจดจำเนื้อเรื่องที่อ่านว่าอะไรเกิดขึ้นก่อน อะไรเกิดหลัง การจำลำดับเหตุการณ์ อาจจะเป็นเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน ประวัติศาสตร์ ผู้อ่านต้องสามารถลำดับความคิดได้ว่า ผู้เขียนต้องการจะเชื่อมโยงเหตุการณ์ในรูปแบบใด อาจจะเป็นลำดับแห่งกาล(Chronological) ลำดับที่เกี่ยวกับสถานที่ (Spatial) หรือลำดับของการบรรยาย (Expository) อย่างไรก็ตามในบางครั้งการลำดับเหตุการณ์ของผู้เขียนก็เป็นไปแบบธรรมดาตามลำดับ แต่บางครั้งอาจจะเป็นการเขียนย้อนเหตุการณ์ (Flashback)

4. การอ่านเพื่อหาเหตุ และผล (Cause and Effect) รูปแบบของการเขียนประเภทหนึ่งของผู้เขียน คือ การที่ผู้เขียนพยายามที่จะชี้ให้เห็นว่า การกระทำอย่างหนึ่ง หรือการกระทำหลายอย่างรวมกัน จะเป็นเหตุให้เกิดอะไรขึ้น ในการฝึกทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ ผู้อ่านจะต้องสามารถจับใจความ หรือรู้เหตุผลว่า ผลนั้นๆเกิดจากเหตุอะไร หรือเหตุนั้นๆทำให้เกิดผลอะไร ผู้อ่านจะต้องสามารถหาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลได้

5. การอ่านเพื่อเปรียบเทียบข้อคล้ายคลึงและข้อแตกต่าง (Contrasts and Comparisons) รูปแบบการเขียนของผู้เขียนอาจจะอยู่ในรูปของการเปรียบเทียบข้อคล้ายคลึงและข้อแตกต่าง โดยที่ผู้เขียนต้องการที่จะขยายใจความสำคัญจากการเปรียบเทียบ

6. การอ่านเพื่อเข้าใจถึงลักษณะบุคคลหรือตัวละคร (Character traits and Actions) ทักษะนี้ ผู้อ่านจะต้องสามารถอธิบายลักษณะของตัวละคร ได้ว่ามีลักษณะอย่างไรนิสัยอย่างไร โดยสรุปจากคำพูด คำบรรยาย สถานที่ ความคิดเห็น ในบางครั้งผู้อ่านอาจจะทราบได้โดยตรงว่า ตัวละครมีลักษณะนิสัยอย่างไร แต่บางครั้งผู้อ่านก็ต้องตีความจากคำพูดการบรรยายฉาก และอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับตัวละครว่า ตัวละครเหล่านั้นมีลักษณะอย่างไร

7. การอ่านเพื่อทำนายเหตุการณ์ (Predicting Outcomes) ทักษะนี้นับว่าเป็นทักษะที่สำคัญยิ่งทักษะหนึ่ง กล่าวคือ ถ้าผู้อ่านอ่านได้เข้าใจแล้ว ผู้อ่านจะสามารถคาดคิดได้ถูกต้องอย่างมีเหตุผลว่าอะไรควรจะเกิดขึ้นต่อไป เรื่องที่จบนั้นควรจะลงเอยในรูปแบบใด ถ้าจะต่อเรื่องนั้น ให้อ่านออกไปจะต้องเป็นอย่างไร มีเหตุผลอะไรจึงจะต้องเป็นไปเช่นนั้น

8. การอ่านเพื่อสรุปเรื่องราวลงความเห็นหรือวางหลักเกณฑ์ (Conclusions and Generalizations) ทักษะนี้ผู้อ่านจะต้องสามารถที่จะสรุปเนื้อหาที่อ่านได้โดยเนื้อความที่ได้ยังไม่ผิดไป หรือผู้อ่านจะต้องรู้จักว่า ผู้เขียนต้องการที่จะกล่าวถึงอะไรเป็นสำคัญรวมทั้งรู้รายละเอียดสำคัญของเรื่องที่

อ่านได้ โดยละเอียดละเอียดที่ไม่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังต้องสามารถสรุปเรื่องที่อ่านเป็นภาษาพูดของตนเอง สำหรับการพัฒนาทักษะนี้ มีแนวทางการฝึกดังนี้

- 8.1 เขียนสรุปเรื่องที่อ่านอยู่ในรูปของประโยคที่ดีที่สุดเพียงประโยคเดียว
- 8.2 สรุปเรื่องที่อ่านเพียงสั้นๆ
- 8.3 บอกความคิดของผู้เขียน
- 8.4 ย่ออนุเขตต่างๆให้สั้นลง โดยให้ความแต่ละอนุเขตต่อเนื่องกัน
- 8.5 พิจารณาลักษณะของอนุเขต

9. การอ่านเพื่อเข้าใจภาษาอุปมาอุปไมย (Figurative Language) ภาษาอุปมาอุปไมยเป็นภาษาที่แตกต่างออกไปจากภาษาเขียนทั่วไป ผู้อ่านอาจจะพบกับปัญหาการอ่านไม่เข้าใจ เพราะภาษาอุปมาอุปไมย ความหมายของคำที่ใช้ไม่ได้แปลตามตัว ตัวอย่างเช่น He is a deadbeat. He stood up like the Rock of Gibraltar. ในที่นี้ผู้พูดอาจจะหมายความถึง คนที่ไม่ค่อยจ่ายเงิน ชอบเกาะคนอื่นกิน หรือเป็นคนที่ย่อหย่อนนี้ แต่ถ้าบอกว่า A boy is deadbeat. ผู้พูดอาจจะ หมายความว่า เด็กผู้ชายเหนื่อย ในการอ่านภาษาอุปมาอุปไมยผู้อ่านจะต้องเข้าใจตาม Contexts ประสบการณ์ บางครั้งความหมายจากพจนานุกรมก็อาจจะช่วยเหลือให้ ผู้อ่านเข้าใจความได้ เพราะในพจนานุกรมบางเล่มจะให้ความหมายอุปมาอุปไมยไว้ด้วย

10. การอ่านเพื่อเข้าใจเครื่องหมายวรรคตอน (Capitalization and Punctuation) เครื่องหมายวรรคตอนมีความสำคัญต่อความหมายอย่างยิ่ง ผู้อ่านจะต้องเข้าใจเครื่องหมายวรรคตอนได้ถูกต้องจึงจะอ่านความหมายได้รู้เรื่อง ตัวอย่างเช่น

A. My brother whom you met is a doctor.

B. My brother, whom you met, is a doctor.

ประโยค A. หมายความว่า พี่ชายของฉันคนที่ท่านพบเป็นหมอ ซึ่งฉันอาจจะมีพี่ชายหลายคน แต่มีคนหนึ่งมีอาชีพเป็นหมอ ส่วนประโยค B. หมายความว่า ฉันมีพี่ชายอยู่เพียงคนเดียวและมีอาชีพเป็นหมอ เป็นต้น

11. การอ่านเพื่อตีความจากอารมณ์ น้ำเสียง ปฏิกริยา และความรู้สึก (Interprets mood and emotion reaction) ในการอ่านถ้าผู้เขียนบอกทุกสิ่งทุกอย่าง ผู้อ่านอ่านแล้วจะรู้สึกว่าเป็นเรื่องที่น่าอ่านใจเด็ด เพราะฉะนั้นบทความหรือเรื่องที่เขียนที่ได้นั้น ผู้เขียนควรจะทิ้งท้าย หรือกล่าวไว้ให้ผู้อ่านตีความเขาเอง (Making inferences) การตีความอาจจะตีความจากอารมณ์ เช่น อ่านเรื่องราวทั้งหมดแล้ว สรุปเอาเองว่า ผู้เขียนมีอารมณ์ในการเขียนอย่างไร ตัวละครมีความรู้สึก

อย่างไร หรืออาจจะตีความว่า เรื่องที่เกิดขึ้นน่าจะเกิดขึ้นที่ใด ผู้เขียนเป็นใครตัวละครในเรื่อง น่าจะเป็นใคร คำพูดที่พูดนั้นน่าจะแสดงอารมณ์ ความรู้สึกอย่างไรหรืออ่านแล้วจะต้องตีความให้ได้ว่า เรื่องนั้นควรจะเกิดขึ้นในสมัยใด มี Context Clues ตัวใดที่บอกว่าเป็นสมัยนั้น เช่นนั้น เช่นนี้

12. การอ่านเพื่อเข้าใจความสัมพันธ์ (Perceiving Relationship) บางครั้งประโยคหรือข้อความอาจจะยากสำหรับผู้อ่าน เพราะการกระทำ 2 อย่างเกิดขึ้น ผู้อ่านจะต้องทราบว่าการกระทำอะไรเกิดขึ้นก่อนหลัง โดยอาศัยสังเกตจากคำชี้แนะ (Signal words) เช่น คำว่า “after” “during” “when” “as” “since” “while” และ “then” นอกจากความสัมพันธ์ทางด้านเวลาแล้วอาจจะตีความความสัมพันธ์ระหว่างของ 2 สิ่ง ผู้อ่านจะต้องพยายามอ้างอิงให้ได้ว่า สิ่งต่างๆจะสัมพันธ์กันอย่างไร

13. การอ่านเพื่อเข้าใจความหมายของคำสรรพนามที่ใช้แทน (Pronouns and Antecedents) ทักษะนี้ก็นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องฝึก เนื่องจากในบางครั้งคำสรรพนามอาจจะแทนความหมายของเรื่องทั้งเรื่อง หรืออาจจะแทนคำนามเพียงตัวใดตัวหนึ่งใด

14. การอ่านเพื่อเข้าใจจุดประสงค์ของผู้เขียน (Author's purpose and point of View) ทักษะข้อนี้ต้องการจะฝึกว่าหลังจากผู้อ่านอ่านเรื่องจบแล้ว ทราบหรือไม่ว่า ผู้เขียนมีจุดประสงค์อย่างไร ต้องการกล่าวถึงข้อเท็จจริง โฆษณาชวนเชื่อ หรือลำเอียง ผู้เขียนต้องการจะให้ผู้อ่านทราบถึงอะไร เป็นต้น

15. การอ่านเพื่อตีความหมายจากคำชี้แนะความหมาย (Signal words) คำชี้แนะความหมาย นับว่าเป็นหัวใจสำคัญในการที่จะช่วยให้ผู้อ่านทราบว่าความดำเนินไปอย่างไรบอกเรื่องราวว่าสอดคล้องขัดแย้งกัน หรือตอนใดสรุป บอกความสัมพันธ์ระหว่างความคิดตัวอย่างเช่น 1) คำที่ชี้แนะแสดงถึงการเพิ่มเติมสอดคล้องไปด้วยกัน เช่น and, also, another, since, again etc. 2) คำชี้แนะที่แสดงว่าความกำลังจะเปลี่ยนไป เช่น but, in spite of, although, however etc.

8. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงทฤษฎีในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ซึ่งได้แก่ ทฤษฎีการจัดลำดับสำคัญของข้อความและการวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อความอันเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่านเพื่อความเข้าใจ

แลพพ์ และ ฟลัด (Lapp and Flood, อ้างถึงใน พรทิพย์ สุทธิพันธ์ 2529, หน้า43) ได้รวบรวมไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีเน้นการจัดลำดับใจความสำคัญ ทฤษฎีนี้เน้นการอ่านเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับหลักจิตวิทยา 2 ประการ คือ การรู้ข่าวสาร และเมื่อรับข่าวสาร แล้วนำไปเปรียบเทียบกับ

ประสบการณ์เดิม แล้วเกิดเป็นความรู้ใหม่ โดยผู้รับข่าวสารแล้ว จะนำไปเปรียบเทียบกับความรู้เดิมของจริงหรือรูปภาพ ถ้าไม่ตรงกับข้อมูลดังกล่าวก็จะอ่านข้อความซ้ำถ้าข่าวสารที่อ่านให้ความรู้สึกในทางลบ จะต้องใช้เวลาในการรับรู้นานกว่าข่าวสารที่ให้ความรู้สึกในทางบวก จากนั้นสมองจะบันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับรูปร่างของคำ และความหมายของประโยคไว้

2. ทฤษฎีการวิเคราะห์การเชื่อมโยงข้อความ ทฤษฎีนี้เน้นผู้อ่านที่จะดึงข้อความที่มีความหมายคล้ายคลึงกับการเชื่อมโยงกัน หรือขจัดข้อความที่ไม่ต้องการออก ข้อความที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วจะมีความสัมพันธ์ในทางบวก

นอกจากนี้ สุมิตรา อังวัฒนกุล (2537, หน้า 179) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการอ่านเพื่อจับใจความไว้ว่า การอ่านเพื่อจับใจความ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการเชื่อมโยง ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง โดยให้การเสริมแรงที่เหมาะสม ในขณะที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ดังนั้นการอ่านจึงเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่มีการจัดลำดับไว้อย่างต่อเนื่อง

ทฤษฎีการอ่านเชิงจิตวิทยา (Psycholinguistic Reading)

การอ่านเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน มิได้หมายถึงการรู้จักตัวอักษรหรือคำเท่านั้นแต่เป็นการทำกิจกรรมหลายอย่างในขณะที่อ่าน เช่น การค้นหาตัวอย่าง การคาดหมายคำตอบไว้ล่วงหน้า การเดาเรื่อง การทดสอบว่าสิ่งที่ผู้อ่านคิดหรือเดาล่วงหน้าไว้ก่อนถูกต้องกับเรื่องจริงหรือไม่ ถ้าไม่ตรงตามการคาดหมายก็เปลี่ยนแนวความคิดใหม่ ซึ่งกระบวนการนี้จะดำเนินไปเรื่อยๆ จนกว่าจะอ่านเนื้อเรื่องนั้นๆจบ การอ่านตามแนวภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยานั้น เป็นกระบวนการอ่านที่ผู้อ่านต้องเป็นผู้กระทำ และรู้จักเลือกสรรตลอดเวลา ผู้อ่านต้องใช้ประสบการณ์เดิม ความรู้ทางโลก ความรู้ทางภาษามาช่วย เน้นความสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับภาษา

วาวแวว โจงสะอาด (2530, หน้า 78) กล่าวว่า ภาษาศาสตร์ในเชิงจิตวิทยานั้น เป็นศาสตร์ที่พัฒนาการจากศาสตร์ 2 สาขา คือ จิตวิทยาการรับรู้ (Cognitive Psychology) และภาษาศาสตร์ (Linguistics) ซึ่งช่วยให้รู้เรื่องกระบวนการอ่าน นอกจากนี้ยังเป็นศาสตร์ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการของความคิดกับภาษา คือศึกษาว่าคนเราใช้ภาษาได้อย่างไร ภาษามีผลต่อ พฤติกรรมของมนุษย์อย่างไร เราเรียนรู้ภาษาได้อย่างไร

กู๊ดแมน (Goodman, 1972, p.84) อธิบายว่า เป็นกระบวนการทางภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา ซึ่งผู้อ่านสร้างความหมายอย่างดีที่สุดจากสิ่งที่ผู้เขียนได้เรียบเรียงไว้ในบทอ่านกู๊ดแมน (Goodman) เห็นว่าขั้นตอนการสร้างความหมายเกิดขึ้น โดยมีพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. การสุ่มตัวอย่าง (Sampling) คือ การที่ผู้อ่านเลือกใช้สิ่งของนำจากข้อความที่เขาอ่าน และเลือกใช้ความรู้ทางภาษาศาสตร์ของตน เพื่อหาความหมายจากข้อความที่อ่าน

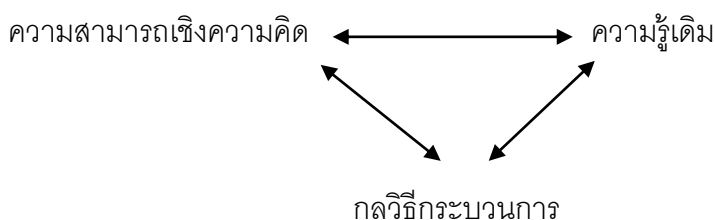
2. การคาดคะเน (Prediction) หมายถึง การที่ผู้อ่านใช้ความรู้ทางด้านโครงสร้างภาษา เพื่อคาดคะเนชนิดของคำที่จะพบต่อไปนี้ ในข้อความนั้นๆ

3. การทดสอบ (Testing) เมื่อผู้อ่านได้สัมผัสตัวอย่าง และคาดคะเนแล้ว เขาจะทดสอบว่าสิ่งที่เขาคาดคะเนนั้นถูกต้องหรือไม่ โดยการทดสอบความหมายที่ได้จากสิ่งที่เขาคำนกับ ความหมายของข้อความรอบข้างที่ปรากฏอยู่ในข้อความนั้น

4. การย้ำเพื่อความมั่นใจ (Confirming) ขั้นนี้ผู้อ่านจะย้ำเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าสิ่งที่เขาคาดคะเนนั้นให้ความหมายถูกต้อง

5. การแก้ไขเมื่อจำเป็น (Correcting when necessary) จะเกิดขึ้นเมื่อผู้อ่านทดสอบหรือย้ำเพื่อความเข้าใจ แล้วพบว่าสิ่งที่ตนคาดคะเนนั้นให้ความหมายไม่ถูกต้องก็จะย้อนกลับไปเลือกสิ่งชี้แนะใหม่

โคดี้ (Coady, 1979, pp.56-58) ได้ปรับทฤษฎีของกูดแมนที่ใช้กับภาษาที่ 1 มาเป็นแบบจำลองที่ใช้กับภาษาที่ 2 โดยอธิบายได้ว่า การอ่านในเชิงจิตวิทยาเกิดขึ้นได้ด้วยปฏิสัมพันธ์ของปัจจัย 3 ประการ ดังแผนภูมิดังต่อไปนี้

ภาพ 1 ปัจจัยของการอ่านเชิงจิตวิทยา

การอ่านในเชิงจิตวิทยาเกิดขึ้นด้วยปฏิสัมพันธ์ของปัจจัย 3 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถเชิงความคิด (Conceptual abilities) เป็นความสามารถทางสติปัญญาเป็นปัจจัยหนึ่งในการเรียนการอ่านภาษาอังกฤษ

2. ความรู้เดิม (Background knowledge) หมายถึงสิ่งที่ผู้อ่านมีความรู้อยู่บ้างแล้วก่อนการอ่านเนื้อเรื่องนั้นๆ เช่น ผู้ที่เคยมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม เรื่องราวของประเทศนั้นมาก่อนจะเข้าใจหรือเรียนรู้ได้เร็วกว่าผู้ที่ไม่เคยมีความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้มาก่อน ความรู้เดิมจะเสริมความเข้าใจเนื้อเรื่องถึงแม้จะขาดความรู้เรื่องไวยากรณ์

3. กลวิธีกระบวนการ (Process strategies) หมายถึงถึงองค์ประกอบของความสามารถในการอ่าน เช่น ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยคำและหน่วยเสียงความรู้เรื่องพยางค์ หน่วยคำ ความรู้ทางไวยากรณ์ ตลอดจนความหมายของคำ และบริบทกลวิธีกระบวนการเป็นองค์ประกอบย่อยของความสามารถในการอ่านกล่าวคือ ผู้อ่านจะเลือกใช้องค์ประกอบเหล่านี้ตาม

จุดมุ่งหมายที่ต่างกัน เช่น เลือกใช้ความรู้เกี่ยวกับระบบเสียงในภาษา เพื่อฝึกทักษะการฟัง หรือ เลือกใช้ความรู้เกี่ยวกับความสอดคล้อง ระหว่างหน่วยเสียงกับตัวอักษรในการฝึกทักษะการอ่าน เป็นต้น

จากองค์ประกอบของการอ่านในเชิงจิตวิทยาของโคดี้ (Coady) ดังที่กล่าวมาแล้ว โคดี้ ได้เสนอแนะการสอนอ่านในภาษาที่สองว่า ครูควรให้ความสำคัญกับการสอนกลวิธีในการทำ ความเข้าใจสิ่งที่อ่านการสอนอ่านไม่ควรใช้วิธีใดเพียงวิธีเดียว เนื้อหาในบทอ่านที่นำมาใช้ควรจะเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และมีความสัมพันธ์กับความรู้เดิมของผู้เรียน เพราะหากผู้อ่านมีความรู้ ทางด้านไวยากรณ์น้อย จะสามารถนำความรู้เดิมที่เกี่ยวกับเนื้อหาในบทอ่านมาช่วยตีความ และ ทำความเข้าใจเนื้อเรื่องได้

ทฤษฎีประสบการณ์เดิม (Schema Theory)

ประสบการณ์เดิม หรือ Schema เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงกลุ่มความรู้ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างความรู้ของมนุษย์ที่มีอยู่เดิมแล้ว (Schemata หรือ Knowledge structure) มนุษย์จะ เก็บความรู้ไว้ในสมองอย่างมีระบบเป็นประเภท (Rumelhart 1981, pp.4-12) และเมื่อเราพูดถึง เรื่องใดเรื่องหนึ่ง เราจะเรียบเรียงคำพูดโดยใช้ข้อมูลตามที่มีอยู่ในเรื่องนั้น รวมทั้งเราจะตีความไป ตามสิ่งที่เรารู้แล้วเกี่ยวกับเรื่องนั้น ซึ่งจำนวนข้อมูลที่มีเกี่ยวกับเรื่องแต่ละเรื่องขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และความรู้เดิมที่มีอยู่ (Duffy and Rochler 1982, p.22) ส่วนเรื่องที่อ่านหรือบทอ่านไม่มีความหมาย ในตัวเอง บทอ่านเป็นเพียงเครื่องชี้ทิศทางให้ผู้อ่านรู้ว่าตนจะสร้างความหมายจากความรู้ที่ตนมีอยู่ ก่อนอย่างไร นั่นคือผู้อ่านจะต้องสร้างความหมายขึ้นเองโดยการนำโครงสร้างความรู้ที่มีอยู่มา สัมพันธ์กับข้อเขียนโดยในตัวโครงสร้างความรู้เดิมจะมีช่องว่างอยู่เมื่อกระบวนการอ่านดำเนินไปผู้อ่าน จะตีความหมายจากสิ่งที่อ่านมากขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งช่องว่างนั้นหมดไปความเข้าใจจะเกิดขึ้น

คาร์เรลล์ (Carrell 1987, p.467) ได้แบ่งโครงสร้างความรู้เดิมออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. โครงสร้างความรู้เดิมแบบรูปนัย (Formal schemata) หมายถึงการที่ผู้อ่านมี โครงสร้างความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างงาน เขียนในลักษณะต่างๆ เช่น การเขียนเชิงบรรยายนิทาน นิยาย เรื่องทางวิทยาศาสตร์หนังสือพิมพ์ ถ้าผู้อ่านมีความรู้สึกรวมต่อโครงสร้างของการเขียนและ รู้จักใช้ความรู้เดิมเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ในขณะที่อ่านจะช่วยอย่างมากในด้านความเข้าใจและความ ท่องจำ ทั้งนี้เพราะลักษณะการเขียนเรื่องราวต่างๆจะแตกต่างกันไป และมีลักษณะโครงสร้างของ ข้อเขียนเฉพาะแต่ละรูปแบบ เช่น นิทาน หรือเรื่องสั้น ก็จะมีโครงสร้างเป็นฉาก (Setting) การริเริ่ม (Beginning) การดำเนินเหตุการณ์ (Development) และตอนจบ (Ending) ในบรรดา โครงสร้างข้อเขียนทั้งหมด โครงสร้างของข้อเขียนแบบเล่าเรื่อง หรือโครงสร้างการเขียน

เชิงบรรยาย ค่อนข้างง่าย และเป็นที่ยึดเหนี่ยวกันมาก และผู้อ่านส่วนมากมีโครงสร้างความรู้เกี่ยวกับงานเขียน แบบบรรยาย (Narrative schemata) มาแล้ว

2. โครงสร้างความรู้เชิงเนื้อหา (Content schemata) คือการที่ผู้อ่านมีความรู้เดิมเกี่ยวกับเนื้อหาของเรื่องในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งมาก่อน จะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจดีขึ้น เช่น ความรู้ ด้านเศรษฐกิจ การแพทย์ ธุรกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น ผู้อ่านที่มีโครงสร้างความรู้เดิมในด้านต่างๆเหล่านี้จะรับรู้เรื่องราวได้เร็วกว่าผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ความรู้ทางด้านเนื้อหาเหล่านี้มาก่อน

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน สามารถสรุปได้ว่า การอ่านเพื่อความเข้าใจนั้นเกี่ยวข้องกับทฤษฎีการจัดลำดับใจความสำคัญและทฤษฎีการวิเคราะห์การเชื่อมโยงข้อความ ตลอดจนการอ่านยังเป็นกระบวนการภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา ซึ่งเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ของปัจจัย 3 ประการ คือ ความสามารถเชิงความคิด ความรู้เดิม และกลวิธีกระบวนการนอกจากนี้ทักษะ การอ่านยังเกี่ยวข้องกับทฤษฎีประสบการณ์เดิม นั่นคือ ผู้อ่านจะสร้างความหมายของการอ่านโดยใช้ประสบการณ์มาสัมพันธ์กับข้อเขียนที่อ่าน ซึ่งโครงสร้างความรู้เดิมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ โครงสร้าง ความรู้เดิมแบบรูปนัย ซึ่งหมายถึงการที่ผู้อ่านมีโครงสร้างความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างงานเขียนในลักษณะต่างๆ และโครงสร้างความรู้เชิงเนื้อหา ซึ่งหมายถึง การที่ผู้อ่านมีความรู้เดิมเกี่ยวกับเนื้อหาของเรื่องมาก่อน

วิธีสอนแบบเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด

1. ความหมายของแผนที่ความคิด

แผนที่ความคิด (Mind Mapping) มีชื่อเรียกที่หลากหลายแตกต่างกันไปเช่น Semantic Mapping, Story Mapping, Concept Map, Semantic Webbing, Diagrams etc. แผนที่ความคิดเป็นเทคนิคการสร้างภาพเชื่อมโยงที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพทางสมองโดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด จะช่วยกำหนดขอบข่ายของทักษะในด้านต่างๆประกอบด้วย คำ ภาพ ตัวเลข ความเป็นเหตุเป็นผล สี รวมทั้งความคิดรวบยอดต่างๆ ดังนั้น เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดจึงช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ทั้งในเวลาก่อนเรียนขณะเรียน และหลังเรียนเพื่อทบทวนบทเรียน สาระความรู้ต่างๆ นอกจากนี้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดยังช่วยในการเรียนรู้และเชื่อมโยงการใช้สายตา และสมอง ช่วยในการจดจำสาระความรู้ เกิดความคงทนในการจำมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดไว้มากมาย เช่น

ศิริรัตน์ นิละคุปต์ (2532, หน้า 27) กล่าวถึงแผนที่ความคิด (Mind Mapping) ว่าเป็น การจดบันทึกเนื้อความจากสิ่งที่อ่านมาเขียนเป็นแผนภูมิ จะทำให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ ประเมิน ข้อมูลที่จะเติม และให้เหตุผลเชิงวิพากษ์วิจารณ์ นักเรียนจะต้องเรียบเรียง และจำแนกความคิด

ตามแบบการเขียนของผู้เขียน อาจกล่าวได้ว่าการเติมข้อมูลในแผนภูมิเป็นแบบฝึกหัดความคิดที่นักเรียนต้องใช้สติปัญญา ถ้านักเรียนสร้างแผนภูมิได้ก็ถือว่าอ่านเข้าใจ

เสาวลักษณ์ รัตนวิรัช (2534, หน้า 85) กล่าวว่า การสอนอ่านแบบเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด (Mind Mapping) หมายถึง แผนที่ความคิดที่ผู้สอนใช้ในการสอนอ่านเพื่อช่วยให้ผู้เรียนจับใจความสำคัญของเรื่อง เช่น การลำดับเรื่อง การโยงความสำคัญของเรื่องที่สัมพันธ์กันเป็นเหตุเป็นผลกัน เป็นปัญหาและแก้ปัญหานั้น การเปรียบเทียบความคล้ายคลึงความแตกต่างของเรื่อง นอกจากนี้ยังเกี่ยวกับการให้รายละเอียดของเรื่องอีกด้วย

เดวิดสัน (Davidson, 1982, p.52) กล่าวถึง การสอนอ่านแบบเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด (Mind Mapping) ว่าหมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ของความคิดของผู้อ่านจากเนื้อเรื่องโดยใช้ เส้นแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจของเรื่องที่อ่าน

ซิเนทรา โจเซฟิน และ เดวิด (Sinatra Josephine and David, 1984, p.22) ให้ความหมายว่า เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด (Mind Mapping) เป็นเทคนิคการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้เส้นแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดหลัก และประเด็นต่างๆในเรื่อง

ไฮม์ลิช และพิทเทิลแมน (Heimlich and Pittleman, 1986, p.3) กล่าวว่า การสอนอ่านแบบเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด (Mind Mapping) ไม่ใช่เทคนิคใหม่ แต่มีมานานหลายปีแล้ว เพียงแต่เดิมเรียกว่า Semantic Webbing, Networking หรือ Plot Maps ซึ่งมีความหมายถึงแผนภูมิที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของใจความสำคัญหรือคำๆหนึ่งกับคำอื่น

ซีมิดท์ (Schmidt, 1986, p.113) กล่าวว่า การสอนอ่านแบบเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด (Mind Mapping) เป็นยุทธวิธีการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยให้ผู้อ่านทำ Mind Mapping เพื่อแสดงถึงความเข้าใจที่ได้รับจากการอ่าน

โรสเบอริ (Rosebery, 1986, p.4) กล่าวว่า การสร้าง Mind Mapping เป็นเทคนิคที่ทำให้เห็นภาพเป็นรูปเป็นร่างขึ้นทำให้เด็กเกิดความเข้าใจในงานเขียนนั้นง่ายขึ้น

เดวิส และ ไมเคิล (Davis and Michael, 1989, p.232) กล่าวถึง การสอนอ่านแบบเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด (Mind Mapping) ว่าเป็นเทคนิคการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจที่สามารถใช้ได้ทั้งก่อนการอ่าน ระหว่างการอ่าน และหลังการอ่าน แผนที่ความคิด (Mind Mapping) จะช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นขั้นตอน และลำดับของความสัมพันธ์ของเรื่องที่อ่านเป็นอย่างดี

จากความหมายของเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดที่นักการศึกษาหลายท่านได้ กล่าวไว้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด (Mind Mapping) สามารถนำมาใช้ในการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจได้ โดยที่ผู้เรียนสามารถเขียน Mind Mapping เพื่อแสดง

ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่องที่อ่าน ตลอดจนทั้งใจความสำคัญ ลำดับเหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นลำดับ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่อ่านได้อย่างดี ทำให้เกิดภาพพจน์ รวมทั้งจำเรื่องได้นาน และเกิดทัศนคติที่ดีต่อการอ่านอีกด้วย

2. ความสำคัญ และลักษณะของการสร้างแผนที่ความคิด (Mind Mapping)

การสอนอ่านแบบเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด (Mind Mapping) นั้นนักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่านกล่าวถึงคุณค่าของเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดไว้หลายประการ ดังนี้

มอริส และ สเตวาร์ท ดอรี (Morris and Stewart-Dore, 1984, p.48) ได้กล่าวถึงเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดไว้หลายประการ คือ

1. เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด เป็นการจัดเรียงคำสำคัญ (Key Words) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ และแนวคิดในบทอ่าน ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการทำแผนที่ความคิด คือ เพื่อแสดงความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ และแนวคิดของเรื่องที่อ่าน

2. เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด สามารถใช้เพื่อเสนอบทเรียน สรุบบทเรียนหรือ ทบทวนบทเรียนได้

3. เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการจัดระบบความคิดเหล่านั้น โดยจะนำแนวคิดต่างๆ มาจำแนก แล้วจัดเข้าเป็นกลุ่มตามหัวข้อ

4. เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดสอนให้ผู้เรียนคิดอย่างมีระบบ

5. เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด ช่วยให้การเรียนการสอนของครูและนักเรียนเป็นไปอย่างมีจุดมุ่งหมาย

มัวร์ และ รีเดนซ์ (Moore and Redence, 1984, pp.11-17) ได้ทำการศึกษาวิจัยต่างๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด และได้เสนอข้อสรุปไว้ดังต่อไปนี้

1. เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด มีส่วนช่วยในการเรียนรู้คำศัพท์ของผู้เรียน

2. วุฒิภาวะของผู้เรียนมีผลต่อประสิทธิภาพการใช้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด ซึ่งจะให้ประโยชน์ต่อผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาได้ดีที่สุด ส่วนในระดับมัธยมศึกษา และระดับประถมศึกษาให้ผลรองลงมา

3. การใช้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดหลังการอ่าน ให้ผลต่อผู้เรียนดีกว่าการใช้ก่อนการอ่าน เพราะผู้เรียนจะเกิดการตื่นตัว และใช้ความคิดเพื่อสรุปเนื้อความแล้วแสดงเป็นแผนที่ความคิด

4. ครูผู้สอนที่ใช้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดกับการสอนอ่าน จะต้องมีการเตรียมตัว และมั่นใจในบทเรียนมากกว่าปกติ

จากความสำคัญ และลักษณะการสร้างแผนที่ความคิดสรุปได้ว่า การสร้างแผนที่ความคิด จะช่วยให้เห็นความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ และแนวคิดของเรื่องที่อ่าน ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการจัดระบบความคิด ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีจุดมุ่งหมาย ซึ่งเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดนี้ สามารถใช้เพื่อเสนอบทเรียน สรุปบทเรียนหรือบททวนบทเรียนก็ได้ แต่การใช้ในขั้นตอนหลังการอ่านจะให้ผลต่อผู้เรียนดีกว่า ขั้นตอนการอ่านเพราะผู้เรียนจะสามารถใช้ความคิดเพื่อสรุปเนื้อหาที่อ่านแล้วสร้างเป็นแผนที่ความคิดได้ นอกจากนี้ครูผู้สอนที่ใช้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด ในการสอนอ่านจะมีการเตรียมตัวและมีความมั่นใจในการสอนซึ่งจะมีผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

3. ประโยชน์ของเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด

1. ช่วยให้เห็นความเชื่อมโยงของคำ ความคิดรวบยอด และสาระความรู้ต่างๆ
2. ช่วยในการจำ เข้าใจ ในเรื่องที่เรียนรู้มากขึ้น และเร็วขึ้นมากกว่าการอ่านจากเนื้อหาล้วนๆ
3. ช่วยในการประเมิน มองเห็นศักยภาพการเรียนรู้ของสมองตนเองมากขึ้น
4. ช่วยให้เห็นความคิดได้ชัดเจน ลึกซึ้ง และหลากหลายมากขึ้น
5. ช่วยให้การเรียนการสอน การศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
6. ช่วยให้อ่านสาระต่างๆ ได้นาน เกิดความคงทนของการเรียนรู้

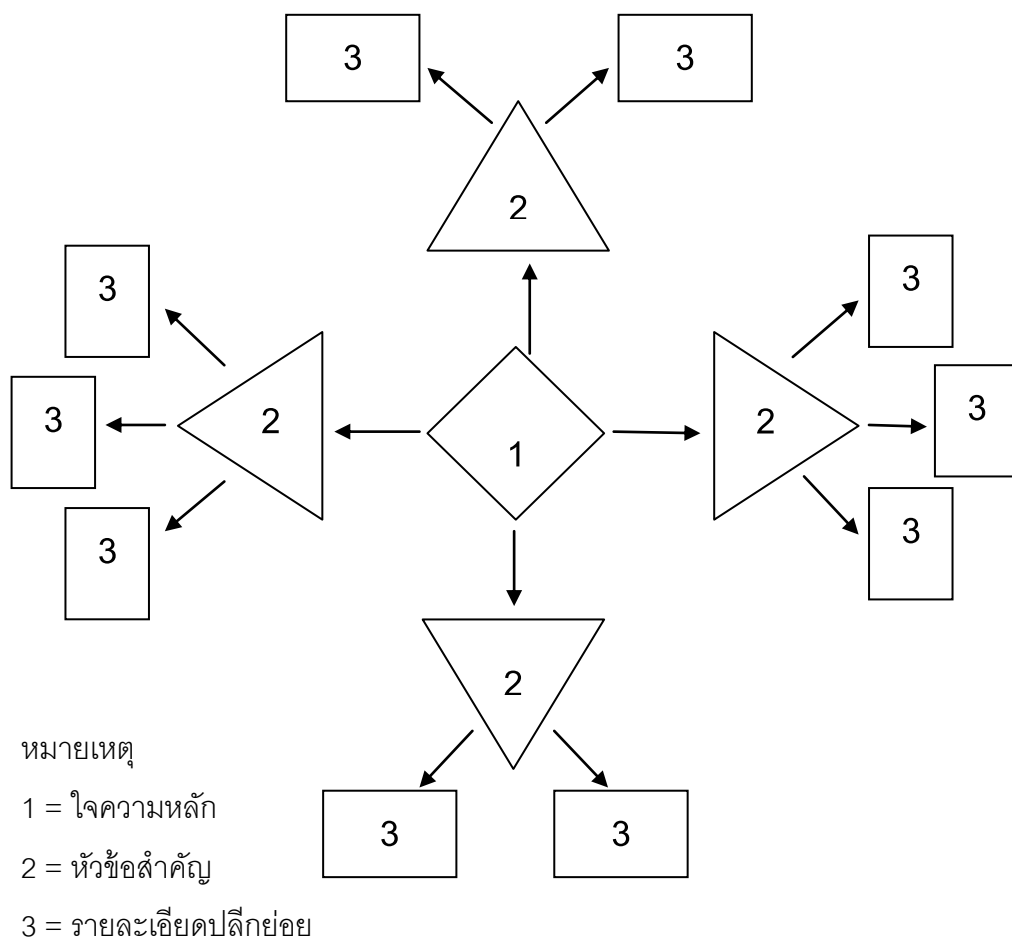
สรุปก็คือ เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด (Mind Mapping) ถ้าใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ จะช่วยพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ในแทบทุกด้านทุกวิชา ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติในด้านต่างๆ ได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ที่สำคัญเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด จะต้องเกี่ยวข้องกับการถามคำถามทุกระดับบ่อยๆรวมทั้งการให้การเสริมแรงเสริมกำลังใจโดยตลอด เพื่อส่งเสริมการคิดค้น แสวงหาคำตอบ หรือบททวนเรื่องต่างๆ ที่เรียนไปแล้วทุกแห่งทุกมุม

4. รูปแบบการสอนอ่านโดยใช้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด

รูปแบบในการสร้างแผนที่ความคิดจากการอ่าน สามารถทำให้หลายรูปแบบซึ่งในแต่ละแบบนั้นเป็นหน้าที่ที่ผู้สอนจะต้องศึกษาให้เข้าใจ ก่อนนำไปใช้เนื่องจากรูปแบบแต่ละลักษณะก็มีความเหมาะสม กับแต่ละเนื้อหา และวัยของผู้เรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวการสร้างแผนที่ความคิดของ

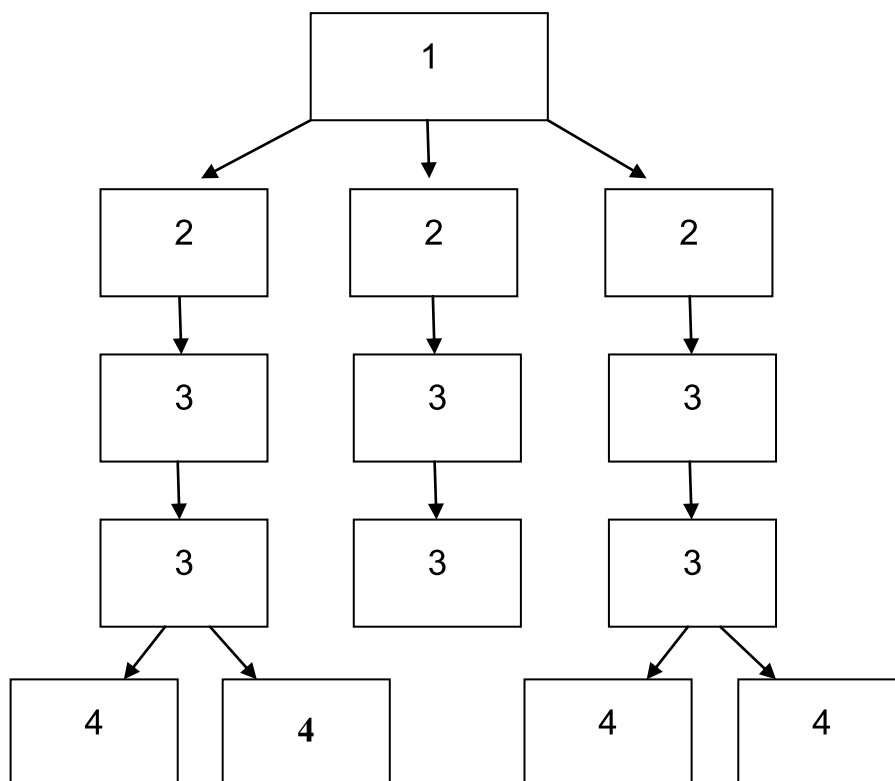
เสาวลักษณ์ รัตวิรัช (2534, หน้า 31-32) และ ไฮม์ลิช และพิทเทิลแมน (Heimlich and Pittleman, 1986, p.3) และได้รูปแบบการสร้างแผนที่ความคิดที่เหมาะสมกับระดับชั้นประถมศึกษาจำนวน 3 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. แผนที่ความคิดพรรณนารายละเอียด (Thematic or Descriptive) ใช้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับบุคคล สถานที่ หรือสิ่งของโดยมีใจความสำคัญอยู่ตรงกลาง และโยงความสัมพันธ์จากใจกลางไปยังหัวข้อสำคัญต่างๆด้วยเส้นตรง และจากหัวข้อสำคัญก็มีการโยงไปยังรายละเอียดปลีกย่อย

ภาพ 2 แผนที่ความคิดแบบพรรณนารายละเอียด

2. แผนที่ความคิดลำดับเหตุการณ์ (Narrative Sequential map) ใช้แสดงเรื่องเล่าที่จัดองค์ประกอบตามลำดับโดยมีลูกศรเป็นเครื่องแสดงลำดับและเชื่อมโยงรายละเอียดสนับสนุนในแต่ละกรอบ

หมายเหตุ

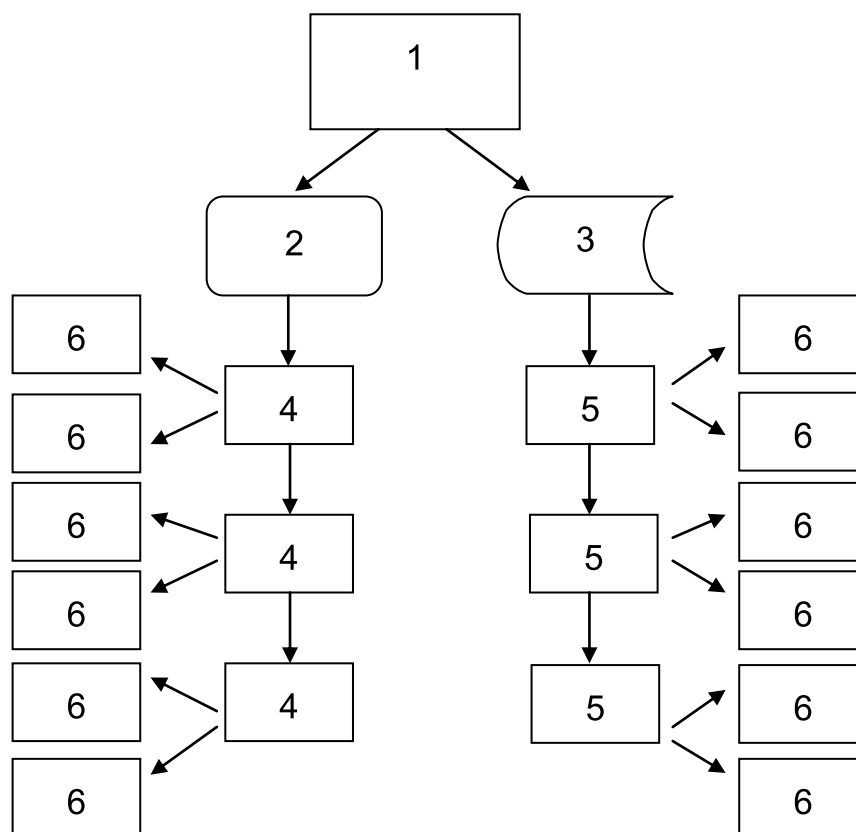
1 = ใจความหลัก

2 = เหตุการณ์

3, 4 = รายละเอียดสนับสนุน

ภาพ 3 แผนที่ความคิดแบบบรรยายลำดับเหตุการณ์

3. แผนที่ความคิดเปรียบเทียบความแตกต่าง (Comparative and Contrastive Map)
 กรอบบนสุดเป็นหัวข้อเรื่องที่จะเปรียบเทียบ เครื่องหมายลูกศรโยงไปยังกรอบด้านซ้ายมือใช้แสดง
 ความเหมือน ลูกศรหลักเชื่อมโยงกรอบทางขวามือแสดงความแตกต่าง มีรายละเอียดต่างๆทั้งสอง
 ฝ่ายในกรอบด้านข้าง

หมายเหตุ

1 = หัวข้อเรื่องที่จะเปรียบเทียบ

2 = ความเหมือน

3 = ความแตกต่าง

4 = ลักษณะที่เหมือน

5 = ลักษณะที่แตกต่าง

6 = รายละเอียดย่อย

ภาพ 4 แผนที่ความคิดแบบเปรียบเทียบความแตกต่าง

จะเห็นได้ว่ารูปแบบของแผนที่ความคิดนั้น แตกต่างกันไปตามลักษณะของบทอ่านซึ่งผู้สอนจะต้องแนะนำให้ผู้เรียนได้ทราบว่าเป็นข้อเขียนในลักษณะใด เพื่อจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ง่ายขึ้น และสามารถสร้างแผนที่ความคิดได้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านมีประสิทธิภาพในการอ่านเพื่อความเข้าใจ

5. แนวการสอนอ่านโดยใช้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด

ไฮม์ลิช และ พิตเทลแมน (Heimlich and Pittleman, 1986, p.5) กล่าวว่า เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดสามารถนำไปใช้กับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษได้ 3 ระดับ คือ

1. สอนคำศัพท์
2. กิจกรรมก่อน และหลังการอ่าน
3. ฝึกทักษะการอ่าน

1. การสอนคำศัพท์โดยเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด

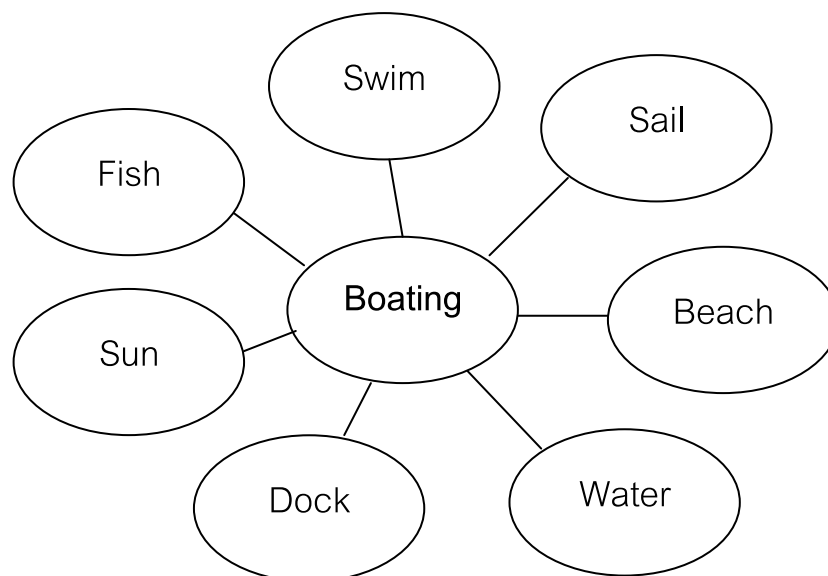
ไฮม์ลิช และ พิตเทลแมน (Heimlich and Pittleman, 1986, p.5) มีวิธีการสอนดังนี้

1. เลือกคำศัพท์ หรือหัวเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะเรียนมา 1 คำ หรือ 1 เรื่อง
2. เขียนคำศัพท์ หรือหัวเรื่องนั้นลงบนกระดานชอล์ก
3. กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดหาคำศัพท์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องให้ได้มากที่สุดแล้วจัดกลุ่มคำศัพท์นั้นเป็นหัวข้อย่อยๆ (Categories)
4. ผู้เรียนแต่ละคนเสนอรายการคำศัพท์ที่คิดไว้ อภิปราย แล้วจัดคำศัพท์เข้าเป็นกลุ่มหัวข้อประกอบกันจนเป็นแผนที่ความคิดคำศัพท์ของชั้นเรียน
5. พยายามให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำแผนที่ความคิด
6. ให้ผู้เรียนได้มีการฝึกการจำแนกคำศัพท์โดยใช้หัวข้อย่อยต่างๆในแผนที่ความคิด
7. การอภิปรายเกี่ยวกับแผนที่ความคิดเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดในบทเรียนเพราะมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ พร้อมความหมายจากคำศัพท์ที่เคยเรียนรู้มาแล้ว และมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์ในแผนที่ความคิด

ไคลน์ และคณะ (Klein et al, 1991, p.279) ได้เสนอวิธีการสอนคำศัพท์โดยใช้แผนที่ความคิดไว้ดังนี้

1. เลือกคำที่เป็นคำศัพท์สำคัญของโครงเรื่องหรือหัวข้อ และเขียนคำที่เป็นหัวเรื่อง เช่น Boating ลงตรงกลาง My maps
2. ครูให้นักเรียนเดาคำที่จะพบในเรื่อง หรือคำที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่อง เมื่อนักเรียนบอกคำศัพท์ ครูเขียนคำศัพท์นั้นๆลงบนกระดานดำรอบๆคำศัพท์สำคัญ หรือหัวเรื่องเช่น เกี่ยวกับ เรือ นักเรียนเดาคำศัพท์ เช่น fish sail water beach เป็นต้น

3. กระตุ้นให้นักเรียนอภิปรายว่า ทำไมจึงคิดว่า Boating เป็นคำศัพท์สำคัญ ซึ่งนักเรียนจะ อภิปรายว่า เมื่อพูดถึงการตกปลา การพายเรือ ก็น่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับเรือ ซึ่งเป็นหัวข้อสำคัญ ที่จะกล่าวถึงในเรื่อง
4. นักเรียนอภิปรายวิธีที่คำศัพท์สัมพันธ์กับคำอื่นๆ เช่น เราใช้เรือเพื่อออกไปตกปลา หรือเราพายเรืออยู่ในน้ำ เป็นต้น

ภาพ 5 แผนที่ความคิดเกี่ยวกับเรื่อง Boating

2. ใช้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดในกิจกรรมก่อนและหลังการอ่านคาเรลล์ ฟาริส และลิเบอร์ตो (Carrell Pharis and Liberto, 1989, pp.647-653, อ้างถึงใน อรรถนพาทนี เทียน เพิ่มพูล 2541, หน้า 34) ได้เสนอแนะขั้นตอนการนำแผนที่ความคิดไปใช้เป็นกิจกรรมก่อนการอ่าน และหลัง การอ่านดังนี้

1. ขั้นระดมความคิด เป็นขั้นที่นักเรียนช่วยกันใช้ภาษา เชื่อมโยงข้อมูลที่เป็นความคิด รวบรวมที่สำคัญของเรื่องกับความรู้เดิมที่แต่ละโดยครูจะเขียนความคิดรวบยอดต่างๆซึ่งได้จากการอภิปรายของนักเรียน และเห็นว่าสำคัญต่อการช่วยทำความเข้าใจ เรื่องที่นักเรียนจะต้องอ่าน ลงบนกระดานดำ

2. ขั้นจัดระเบียบข้อมูล ในขั้นนี้ครูจะสาธิตวิธีการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้ให้อยู่ในรูปแบบแผนที่ความคิด จากนั้นจึงเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดด้วย โดยครูจะให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ จนกระทั่งนักเรียนทำแผนที่ความคิดก่อนการอ่านเนื้อเรื่องเสร็จสมบูรณ์

3. ขั้นการอ่าน เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนอ่านเนื้อเรื่องด้วยตนเอง

4. ขั้นสร้างแผนที่ความคิดด้วยตนเอง โดยหลังจากที่นักเรียนอ่านเนื้อเรื่องจบให้นักเรียนสร้างแผนที่ความคิด สรุปลงเนื้อเรื่องที่อ่าน

5. ขั้นอภิปรายเพื่อตรวจสอบความเข้าใจและปรับปรุงแผนที่ความคิดที่ผู้เรียนสร้างขึ้น หลังจากให้นักเรียนแต่ละคนอ่านเนื้อเรื่องจบพร้อมทั้งสร้างแผนที่ความคิดเสร็จแล้วครูจะเริ่มซักถามเกี่ยวกับเรื่องที่ให้นักเรียนอ่าน เพื่อตรวจสอบความเข้าใจว่านักเรียนเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่านหรือไม่ หลังจากนั้น ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับแผนที่ความคิดที่สร้างขึ้นมา จากนั้นก็ปรับปรุง Mind Mapping ของชั้นเรียน

รอยซ์เชล (Reutzell 1985, pp.400-401) ได้เสนอแนะแนวการสอนโดยการสร้างแผนที่ความคิดที่แสดงโครงสร้างของเรื่อง (Story map) ตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้

1. หาใจความสำคัญของเรื่อง เหตุการณ์สำคัญ ตัวละครสำคัญนำมาสรุปและจัดอันดับ
2. เขียนใจความสำคัญของเรื่อง เป็นแกนกลางของแผนที่ความคิด
3. เขียนเส้นโยงให้มีลักษณะสมดุลงันจากจุดศูนย์กลางไปสู่เหตุการณ์สำคัญตัวละครสำคัญโดยอาศัยรายการที่ได้สรุปไว้
4. เติมความคิดรวบยอดหลักลงในแผนที่ความคิดในลักษณะตามเข็มนาฬิการอบจุดศูนย์กลาง
5. เติมเหตุการณ์ย่อยๆ หรือความคิดย่อยๆ ในลักษณะตามเข็มนาฬิกาเรียงลำดับรอบๆ ความคิดรวบยอดหลัก

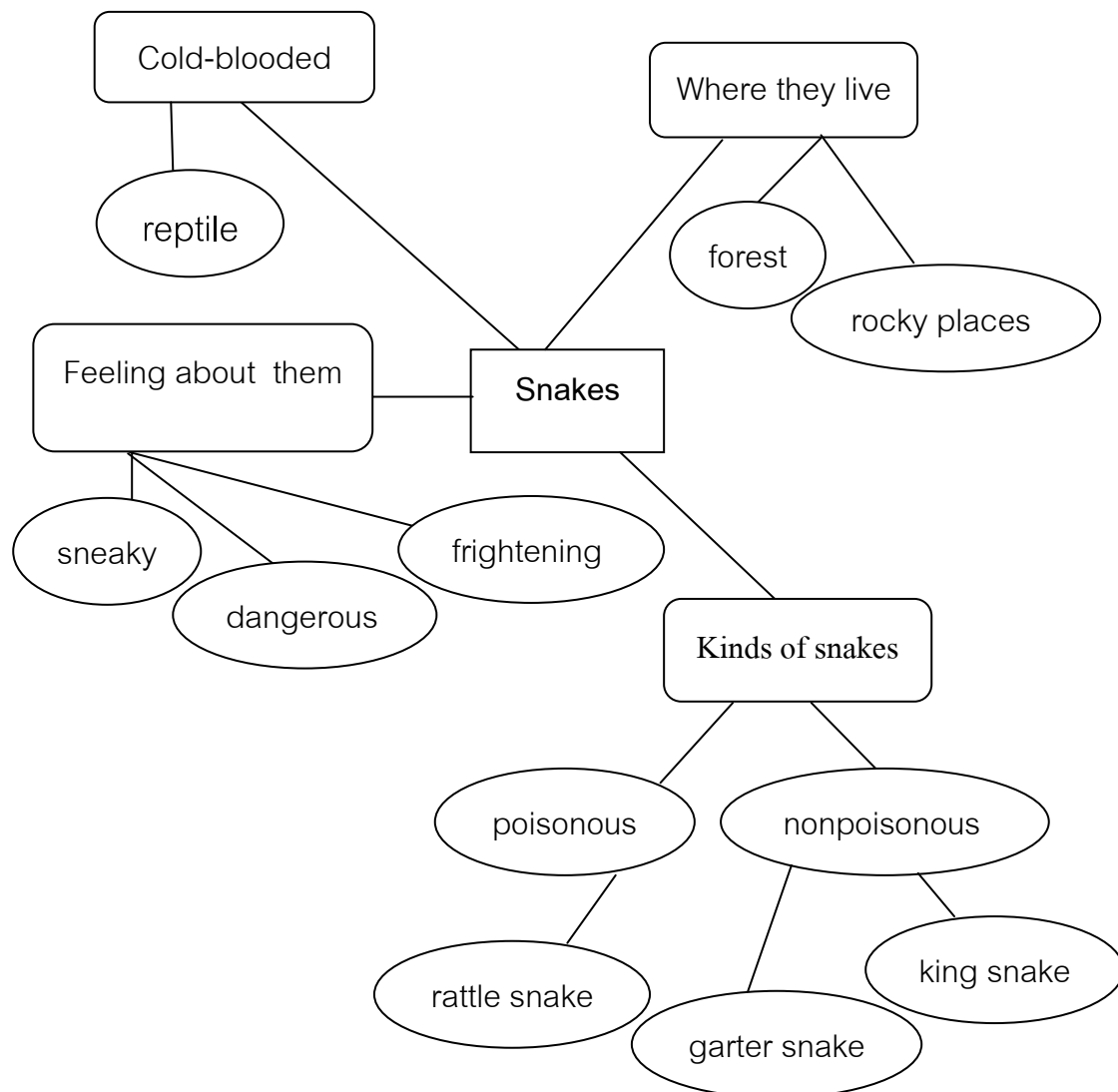
จอห์นสัน และเพียร์สัน (Johnson and Pearson 1984, อ้างถึงใน อรรถนพาดิเทียน เพิ่มพูล 2541, หน้า 34) ได้เสนอแนะวิธีการอ่านสอนอ่านโดยใช้แผนที่ความคิดไว้ดังต่อไปนี้

1. แนะนำความคิดรวบยอด นิยาม หรือหัวข้อที่จะทำแผนภูมิบนกระดาน
2. ระดมสมองโดยให้นักเรียนบอกว่า เมื่อนึกถึงคำศัพท์สำคัญแล้ว นักเรียนคิดถึงคำศัพท์อะไรที่เกี่ยวข้องกับคำศัพท์สำคัญนั้นๆ ครูสนับสนุนให้นักเรียนบอกคำศัพท์ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้
3. จัดกลุ่มคำศัพท์เป็นประเภทๆ ถ้าคำศัพท์ใหม่ที่ครูวางแผนไว้ว่าจะสอนไม่ได้รับการกล่าวถึงให้ครูเสนอคำศัพท์นั้น และอภิปราย สนับสนุนให้นักเรียนตั้งชื่อหัวข้อย่อยๆ ของคำศัพท์นั้น
4. สร้างแผนที่ความคิดบนกระดานให้นักเรียนสามารถเห็นแผนภูมิได้ชัดเจน
5. เมื่อสร้างแผนภูมิเสร็จมีการอภิปรายเสนอแนะนักเรียนให้เพิ่มหัวข้อจากแผนภูมิที่สร้างเสร็จแล้ว เพื่อที่จะสร้างประเภทคำใหม่

6. ขยายแผนภูมิ หลังจากที่นักเรียนอ่านเนื้อเรื่องแล้วถ้ามีข้อมูลที่แตกต่างจากแผนที่ความคิด ที่นักเรียนสร้างไว้ก็ให้นักเรียนเขียนรายละเอียดเพิ่มเติม หรือปรับเปลี่ยนได้

ตัวอย่างการสอนแผนที่ความคิดเรื่องงู (Snakes) (Johnson and Pearson 1984, อ้างถึงใน อรรถนพาวดี เทียนเพิ่มพูล 2541, หน้า 34) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ครูเขียนคำว่างลงบนกระดาน และถามนักเรียนว่านึกถึงคำอะไรบ้างเมื่อนึกถึงงู
2. นักเรียนเสนอคำต่างๆ เช่น มีพิษ อันตราย ตกใจ ฯลฯ แต่ไม่มีใครกล่าวถึงคำว่า สัตว์เลื้อยคลานเลย ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่สำคัญในหัวข้อ ที่นักเรียนจะอ่าน ดังนั้นครูจึงบอกว่า ครูอยากจะเพิ่มคำอีกสักคำ และถามว่า นักเรียนทราบไหมว่าสัตว์เลื้อยคลานคืออะไร มีเด็กคนหนึ่งตอบว่า คือสัตว์เลือดเย็น ครูก็เพิ่มเติมคำที่นักเรียนตอบลงในแผนภูมิ
3. นักเรียนจัดกลุ่มคำศัพท์ และประเภทคำ และเขียนแผนภูมิ
4. นักเรียนพูดเกี่ยวกับแผนภูมิ มีนักเรียนนึกได้ เกี่ยวกับงูอีก 2 ประเภท ครูก็เขียนเพิ่มเติมลงไป ระหว่างการอภิปราย ครูอธิบายความคิดรวบยอดให้ชัดเจนสำหรับคำที่สับสน และความคิดรวบยอดที่ผิด เช่น การที่นักเรียนคิดว่างูทุกชนิดเป็นสัตว์มีพิษ
5. นักเรียนอ่านเนื้อเรื่องเพื่อที่จะหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้เขียนไว้ในแผนภูมิ ภายหลังจากการอ่าน และอภิปราย ครูให้นักเรียนเพิ่มคำศัพท์ และความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียน ซึ่งนักเรียนก็ได้เพิ่มคำว่า แห้ง อ่อนนุ่ม
6. 2-3 สัปดาห์ถัดมา นักเรียนอ่านเกี่ยวกับเรื่องประโยชน์ของงู ครูก็ทบทวนแผนภูมิ ก่อนการอ่านเรื่อง และขยายความคิดรวบยอดใหม่ แล้วเสนอคำศัพท์

ภาพ 6 แผนที่ความคิดเรื่อง Snakes

3. การใช้แผนที่ความคิดในการฝึกทักษะการอ่าน

ฟรีดแมน และเรย์โนลด์ (Freedman and Reynolds, 1980, pp.678-684) ได้เสนอขั้นตอนการฝึกใช้แผนที่ความคิดในการอ่านไว้ดังนี้

1. กำหนดทักษะ เป้าหมาย และหน่วยการอ่าน ว่านักเรียนจะต้องอ่านเรื่องประเภทใด
2. ตั้งคำถามหลักสำหรับแผนที่ความคิด โดยเขียนไว้กึ่งกลางแผนภูมิ เพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบ

3. เชื่อมโยงคำตอบของนักเรียนที่คาดว่าเป็นไปได้กับคำถามหลัก ครูจะเขียนคำตอบของนักเรียนแยกไว้ต่างหาก แล้วจึงให้นักเรียนลงความเห็นร่วมกันถึงคำตอบที่เป็นไปได้จากนั้นจึงเติมคำตอบลงในแผนที่ความคิด
4. ให้นักเรียนหาข้อสนับสนุนคำตอบแต่ละคำตอบ และอภิปรายเพื่อหาข้อยุติคำตอบใดที่สมเหตุสมผลก็ควรไว้ในแผนที่ความคิด
5. ให้นักเรียนเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคำตอบ ในกรณีนี้ครูจะให้นักเรียนหาข้อสรุปร่วมกัน
6. อ่านเรื่องเพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม นักเรียน และครูร่วมกันอภิปรายสรุปข้อมูลจากแผนที่ความคิด

ไฮม์ลิช และพิทเทิลแมน (Heimlich and Pittleman, 1986, p.7) ได้เสนอขั้นตอนในการสร้างแผนที่ความคิด ไว้ดังนี้

1. สรุปใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน (Main Idea) โดยเขียนใจความสำคัญหรือชื่อเรื่อง (Title) ไว้ภายในวงกลม หรือสี่เหลี่ยม หรืออาจเป็นรูปทรงอะไรก็ได้
2. สรุปหรือหาหัวข้อย่อย (Second Categories) ที่เนื้อเรื่องกล่าวถึง ผู้อ่านจะต้องจำแนกประเภท หรือจัดกลุ่มหัวข้อแนวความคิด ถ้าเนื้อความไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจน ผู้อ่านจะต้องสรุปประเด็น และกำหนดหัวข้อเอง แล้วโยงหัวข้อต่างๆเข้ากับใจความสำคัญหรือชื่อเรื่องหลังจากที่ได้เขียนวงกลมล้อมรอบแล้ว
3. ทหารายละเอียดสนับสนุน (Supporting Details) ผู้เรียนจะต้องอ่านอย่างละเอียดเพื่อเก็บรายละเอียดที่จะทำให้การสร้างแผนที่ความคิด แล้วโยงรายละเอียดที่สนับสนุนเข้ากับหัวข้อย่อย

จากแนวการสอนอ่านโดยใช้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดทั้ง 3 ด้าน คือ การสอนคำศัพท์ กิจกรรมก่อนและหลังเรียน และการฝึกทักษะการอ่าน จะเห็นว่าเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดนั้นใช้ได้หลายลักษณะ ตามแต่เนื้อเรื่อง หรือจุดประสงค์ในการเรียน เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิด เป็นการฝึกให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเรื่องที่อ่าน และยังสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย นอกจากนี้ความเข้าใจในการอ่านเรื่องจะช่วยให้ผู้อ่านอยากอ่านมีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน มีความรู้จากการอ่านและนำความรู้ไปใช้พัฒนาตนเอง และสิ่งสำคัญที่ได้รับจากการสอนอ่านแบบเทคนิค การสร้างแผนที่ความคิดนั้นสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งหวังให้ ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน และพัฒนาตนเองตามศักยภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนด้วยเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดที่สามารถส่งเสริมการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของผู้เรียน

1 งานวิจัยในประเทศ

ภัททริรา พัจนสุนทร (2548) ได้ศึกษาผลการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แผนภูมิความหมาย ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนมีประสิทธิภาพในการเรียนเท่ากับ 73.51/71.63 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์และดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนมีค่าเท่ากับ 0.3879 ซึ่งหมายความว่า นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 38.79

ธวัช บุษบาจันทร์กุล (2542, หน้า 1-3) ได้ศึกษาการสร้างแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านในใจ โดยใช้แผนภาพ (Mapping) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 84 อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษพบว่า แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านในใจโดยการสร้างแผนภาพ (Mapping) มีประสิทธิภาพ 80.91/80.13 ตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ ผลต่างหลังการสอนสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ณรงค์ รัตนบุตร (2548) ได้ศึกษาผลของการใช้ผังความคิดในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้ผังความคิดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้

นภดล ปุฑูประเสริฐ (2534) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยวิธีการอภิปราย และทำแผนผังสรุปโยงเรื่องที่อ่าน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนที่เรียนด้วยการทำแผนผังสรุปโยงเรื่องที่อ่านสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการอภิปรายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อุษณีย์ วรรณจีย์ (2536) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับ

การสอนอ่านโดยใช้เทคนิคการสร้างไดอะแกรมกับการสอนอ่านตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนโดยใช้เทคนิคการสร้างไดอะแกรมมีความเข้าใจในการอ่านและเจตคติสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

อัชมา ซีนบุญ (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษมีความสัมพันธ์กับความเข้าใจในการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. งานวิจัยต่างประเทศ

แอลเวอร์แมน (Alverman 1982 : 754-758) ได้ศึกษาผลการใช้แผนผังสรุปโยงเรื่องเป็นแบบฝึกหัดชนิดเติมคำกับนักเรียนระดับ 10 จำนวน 30 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน กลุ่มแรกเรียนการอ่านด้วยการใช้แผนผังสรุปโยงเรื่อง กลุ่มที่สองเรียนโดยใช้กิจกรรมการอ่านแบบธรรมชาติ ในขณะที่อ่าน บทอ่าน ผู้เรียนในกลุ่มแรกจะต้องเติมข้อความลงในแผนผังที่เว้นไว้ จากนั้นก็จะมีการอภิปรายสรุปใจความสำคัญของเรื่องจากแผนผังสรุปโยงเรื่องที่ทำเสร็จแล้ว เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามท้ายทอดความจำจากเรื่องที่อ่าน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแผนผังสรุปโยงเรื่องที่อ่าน สามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ถึงร้อยละ 73 ในขณะที่กลุ่มที่เรียนด้วยการอ่านแบบธรรมชาติสามารถทำได้เพียงร้อยละ 57 ผลการวิจัย สรุปว่าแผนผังสรุปโยงเรื่องช่วยให้นักเรียนสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ดียิ่งขึ้น

โฟเลย์ (Foley, 1987) ได้ศึกษาผลของการทำแผนผังความคิดที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนระดับเกรด 7 จำนวน 63 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 21 คน กลุ่มแรกเรียนโดยการฝึกให้ผู้เรียนเขียนแผนผังหลังการอ่าน กลุ่มที่สองเรียนโดยให้ผู้เรียนรู้หลักการในการเขียนแผนผังแล้วเติมข้อความลงในแผนผังที่ครูสร้างขึ้น กลุ่มที่สามเรียนโดยการตอบคำถามหลังการอ่าน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ แบบสอบถามวัดการระลึกได้ในเนื้อเรื่องที่อ่านและมีความคงทนในการจำสูงกว่านักเรียนอีกสองกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

แครนเชน (krashen, 1982) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติการอ่านและความสามารถในการเรียนทักษะการอ่านกับนักเรียนระดับ 9 และ 10 ผลการวิจัยพบว่า เจตคติมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ